Ministerie van Financiën

doelarchitectuur

DWR-Zoeken

de standaard generieke zoekdienst van het Rijk
voor het zoeken en vinden van interne en externe informatie
in digitale bronnen

Definitief, versie 1.0
14 mei 2013

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting **5**

1 Huidige situatie (IST) **10**

2 Toekomstige situatie (SOLL) **12**

2.1 Positionering DWR-Zoeken in context 12

2.2 Scope DWR-Zoeken 13

2.3 Het gebruikersperspectief 15

2.4 Principes 20

3 Roadmap **39**

Bijlage I: Relatie DWR-Zoeken en DWR-Archief 42

Bijlage II: Overzicht statements DWR-Zoeken 44

Bijlage III: Inventarisatie persona's 46

Bijlage IV: Opzet, samenhang en proces DWR-Zoeken 47

Bijlage V: Definitie Rijksdienst 48

REVISIEHISTORIE

Versie	Datum	Status	Gedistribueerd aan	Toelichting
0.3	13-11-2012	Concept	Schrijfgroep	Initiële versie voor eerste feedback
0.4	15-11-2012	Concept	Inhoudelijk deskundigen	Ter review aan inhoudelijk deskundigen
0.7	20-11-2012	Concept	Alle leden van de Workshops Doelarchitectuur DWR-Zoeken (zie pag. 4)	Ter review aan alle inhoudelijk betrokkenen (workshopleden)
0.8	27-11-2012	Concept	opdrachtgever	Ter review aan opdrachtgever
0.9	29-11-2012	Concept	Leden van de Subcommissie Generieke Informatievoorziening (SGI)	Ter bespreking aan de Subcommissie Generieke Informatievoorziening (SGI)
0.9.1	21-1-2013	Concept	Leden SGI en de leden van de workshop Doelarchitectuur digitale duurzaamheid	Ter besluitvorming aan de SGI Ter review aan de leden van de workshop Doelarchitectuur digitale duurzaamheid
0.9.2	29-1-2013	Concept	Leden van de Architectuurboard, Programmaraad DWR-Documentdiensten en subcommissie Architectuur en Standaarden	Voor advies bij de Architectuurboard Ter besluitvorming aan de Programmaraad DWR-Documentdiensten
0.9.3	5-3-2013	Concept	Leden van de subcommissie Architectuur en Standaarden en het ICCIO	Ter besluitvorming aan de subcommissie Architectuur en Standaarden Ter vaststelling aan ICCIO
1.0	14-5-2013	Definitief		Vastgesteld door ICCIO op 27-3-2013

Samenvatting

Dit is de doelarchitectuur voor DWR-Zoeken, dé standaard generieke zoekdienst van het Rijk voor het zoeken en vinden van interne en externe informatie in digitale bronnen.
De scope (reikwijdte; toepassinggebied) van de generieke zoekdienst van het Rijk is breed georiënteerd: de Rijksdienst[1] (rijksintern) en burgers en bedrijven (rijksextern).

Aangezien de scope voor DWR-Zoeken breed georiënteerd is (vanuit de gedachte "think big", droombeeld 2020?), is het belangrijk om binnen de scope van DWR-Zoeken focus te zetten ("act small"). Gekozen is om in eerste instantie de focus te zetten op de beleidskernen (kerndepartementen) en de bijbehorende baten-lasten diensten, in lijn met de I-strategie Rijk[2].

Binnen het focusgebied van de scope voor DWR-Zoeken zal worden gestart met de kerndepartementen.

Doel van dit document is een kader neerzetten voor de ontwikkeling van DWR-Zoeken:
- Inzicht in een gemeenschappelijk (toetsing)kader voor DWR-Zoeken door het beschrijven van principes (richtinggevende uitspraken)
- Inzicht in de implicaties die dit heeft voor business en ICT
- Inzicht in de te nemen stappen voor 2013 en verder (roadmap)

Aanleiding DWR-Zoeken
In 2011 heeft het kabinet de informatisering (I)-strategie voor het Rijk vastgesteld. Het daaruit voortgekomen implementatieplan van de I-strategie beschrijft 25 maatregelen. Eén van de maatregelen (M10) betreft de "Inrichting van één informatiehuishouding (DWR)". Deze maatregel gaat in op de verdere doorontwikkeling van de digitale werkomgeving van de Rijksdienst. Een belangrijke doelstelling bij deze maatregel is dat alle relevante informatie voor een rijksambtenaar raadpleegbaar moet zijn. Bij deze maatregel wordt in het implementatieplan van de I-strategie tevens aangegeven dat er in 2015 eenduidig beleid moet zijn om hun informatiehuishouding extern toegankelijk te kunnen maken voor iedere burger. Alle relevante overheidsinformatie moet voor een burger openbaar en digitaal raadpleegbaar kunnen zijn.

Huidige situatie kerndepartementen
Op basis van een steekproef bij departementen is het volgende overall beeld tot stand gebracht ten aanzien van Zoeken en Vinden bij departementen.
- Departementen hebben niet de beschikking over één zoekingang waarmee in diverse rijksinterne en externe bronnen gezocht kan worden: nagenoeg iedere bron heeft zijn eigen zoekingang
  Effect: Het vinden van de juiste informatie vereist veel kennis (waar is welke informatie te vinden?) en tijd (door gebruik van meerdere zoekmachines) van de gebruiker. Daarbij speelt tevens dat gebruikers voor iedere zoekingang vaak weer anders hun zoekvraag moet

[1] "De Rijksdienst is de optelsom van alle kerndepartementen en wat daar aan diensten/organisaties onder hangt, inclusief inspecties en uitvoeringsdiensten, zoals baten-lasten diensten en zelfstandige bestuursorganen. Niet te verwarren met de afzonderlijke rijksdiensten, zoals de Rijksdienst voor het Wegverkeer, Rijksdienst voor Archeologie, cultuurlandschap en Monumenten"
bron: memo "Definitie rijksbrede informatie-infrastructuur versie 1.0", ingebracht in het ICCIO op 22-6-2011 door subcommissie Architectuur en Standaarden; zie bijlage 5 voor nadere toelichting

[2] In de I-strategie van het Rijk wordt de volgende scope gehanteerd: "De herinrichting van de I-infrastructuur zal in eerste instantie zijn gericht op de beleidskernen en de bijbehorende baten-lastendiensten. Het kabinet heeft er voor gekozen om, op basis van een positieve businesscase, ook de eigen uitvoeringsorganisaties te laten aansluiten op de rijksbrede bedrijfsvoeringsinfrastructuur en onderzoekt, mede op verzoek van uw Kamer, de mogelijkheid om zelfstandige bestuursorganen (ZBO's) eveneens te laten deelnemen"
bron: I-strategie Rijk, op 15-11-2011 aangeboden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

formuleren als ook zoekresultaten op andere wijze gepresenteerd worden dan wel een andere relevantiealgoritme wordt gebruikt waardoor de verwachte resultaten wellicht niet boven aan de hitlijst staan.
- Ieder departement geeft op eigen wijze invulling aan zoekprojecten en heeft daarvoor ook weer eigen contracten voor afgesloten met externe leveranciers voor diensten en producten
  Effect: Het wiel wordt iedere keer opnieuw uitgevonden en kiest daarvoor een oplossing die past bij de departementale architectuur. Dit is voor het Rijk niet kostenefficiënt. Bovendien ontstaat een toenemend risico dat zoekoplossingen in de toekomst niet passen op de generieke ICT-infrastructuur van het Rijk wanneer een organisatie over gaat naar de centrale beheerorganisatie van het Rijk.

Een uniform ingeregelde en goed werkende zoekdienst DWR-Zoeken resulteert enerzijds in een toename van effectiviteit (informatie wordt vaker gevonden) en efficiencywinst (informatie wordt sneller gevonden) voor eindgebruikers en anderzijds in lagere (technische en functionele) beheerlast en aanschaf/ontwikkelkosten (door hergebruik). Doordat informatie vaker en sneller wordt gevonden wordt het hergebruik van informatie bevorderd en kunnen beter gefundeerde beslissingen worden genomen.

DWR-Zoeken
De huidige versie van DWR-Zoeken ("versie 1.0"), die via het Rijksportaal bekend staat als Zoek en Vind Rijksportaal, ontsluit een aantal externe generieke bronnen en content van het Rijksportaal. De scope van DWR-Zoeken is met de doelstellingen uit de I-strategie van het Rijk verbreed, enerzijds in type bronnen (nu ook departementale DMS'en) en anderzijds in doelgroepen (rijksintern en rijksextern).
De nieuwe versie van DWR-Zoeken ("versie 2.0"), waarvoor onderliggende doelarchitectuur een fundament vormt, moet worden gezien als een generieke (herbruikbare) service die kan worden aangeroepen vanuit meerdere zoekingangen (zoals het Rijksportaal) en meerdere rijksinterne en externe bronnen kan ontsluiten (zoals de metadatabank van DWR-Archief – in ontwikkeling, departementale documentbronnen zoals netwerkschijven, content van het Rijksportaal, Kluwer, SDU, landelijke dagbladen, etc.). Daarnaast kan de generieke zoekservice DWR-Zoeken ook worden ingezet voor organisatiespecifieke / processpecifieke applicaties en bronnen en specifiek voor externe websites (zoals Rijksoverheid.nl) voor het ontsluiten van informatie naar burgers en bedrijven. In de praktijk zouden dus meerdere technische implementaties kunnen bestaan van dezelfde generieke zoekservice DWR-Zoeken in diverse technische omgevingen. Het aansluiten van zoekingangen en bronnen vindt plaats via zogenaamde standaard koppelvlakken die ervoor zorgen dat de aansluiting van zoekingangen en bronnen gestandaardiseerd is.
Bestaande zoekdiensten van het Rijk worden op termijn uitgefaseerd. Zoeken en vinden zal in de toekomst rijksbreed worden gefaciliteerd door de generieke zoekservice van het Rijk: DWR-Zoeken.
Kortom: DWR-Zoeken is een (herbruikbare) generieke zoekservice (bestaande uit enerzijds een standaard zoekmachine en anderzijds generieke businesslogica/functionaliteit) die via koppelvlakken vanuit meerdere zoekingangen kan worden aangeroepen en waarop meerdere rijksinterne en externe bronnen kunnen worden aangesloten. Daarbij zal DWR-Zoeken een aantal standaard bouwblokken (generieke presentatieservices DWR-Zoeken) leveren waarmee zoekingangen kunnen worden gerealiseerd.
Belangrijke vereiste is dat er (technische) aansluitvoorwaarden beschikbaar zijn voor de aansluiting van bronnen en zoekingangen op de generieke zoekservice DWR-Zoeken. Een ander essentiële voorwaarde is dat er kwaliteitscriteria beschikbaar zijn om de kwaliteit van bronnen te kunnen toetsen alvorens deze worden aangesloten op DWR-Zoeken. De broneigenaar heeft een primaire verantwoordelijkheid ten aanzien van de inhoudelijke kwaliteit van de bron.

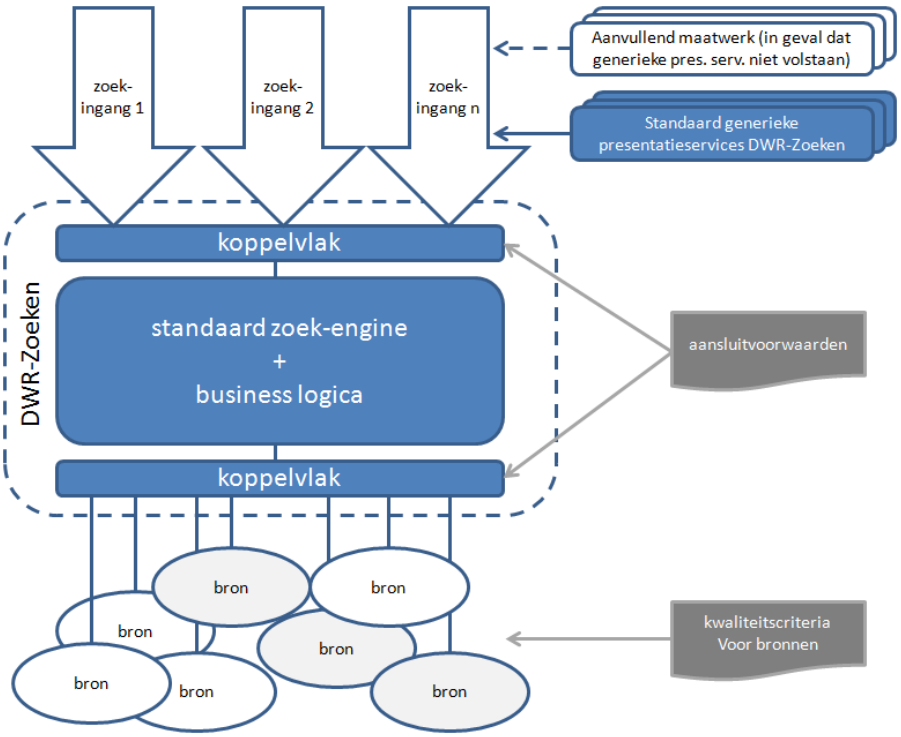

Figuur 1: afbakening DWR-Zoeken

Als we het hebben over DWR-Zoeken, bedoelen we enerzijds het actief zoeken (gebruiker geeft zoekopdracht én krijgt direct het zoekresultaat terug) en anderzijds het passief zoeken: de gebruiker slaat een zoekvraag op of abonneert zich op een bestaande zoekvraag en krijgt automatisch periodiek de zoekresultaten toegezonden, ook wel bekend als Attendering of Alert.

Doelarchitectuur en programma van eisen
Om scherpte te krijgen over wat we precies met DWR-Zoeken beogen is onderliggende doelarchitectuur DWR-Zoeken opgesteld waarin de opzet en afbakening is geformuleerd aan de hand van een set van kaderstellende principes. De doelarchitectuur DWR-Zoeken is geschreven voor een brede doelgroep: bestuurders, management, (ICT)adviseurs en architecten en is met nadruk functioneel georiënteerd. Technische implicaties van onderliggende doelarchitectuur DWR-Zoeken vormen geen onderdeel van dit document en zal bij de uitwerking in het programma van eisen en realisatie van projecten verder worden ingevuld.
Bij de totstandkoming van de doelarchitectuur DWR-Zoeken is o.a. de kennis en ervaring van betrokken departementen en de huidige zoekdienst van het Rijksportaal actief ingebracht.
Op basis van de doelarchitectuur DWR-Zoeken heeft een verdiepingslag plaatsgevonden in de vorm van een programma van eisen. Op basis van het programma van eisen zal (indien nodig) een aanbesteding dan wel selectie van producten en leveranciers plaatsvinden voor realisatie van DWR-Zoeken.

Proces
Onderliggende doelarchitectuur is goedgekeurd door de subcommissie Generieke Informatievoorziening, subcommissie Architectuur en Standaarden en programmaraad DWR-Documentdiensten. Tevens is de doelarchitectuur ter advies aangeboden aan de Architectuurboard. Alle suggesties voor verbetering zijn verwerkt in onderliggende versie van de doelarchitectuur.
Na vaststelling van de doelarchitectuur in het ICCIO, zal bij Financiën een eerste implementatie plaatsvinden van DWR-Zoeken 2.0. De verwachting is dat in het vierde kwartaal van 2013 de

implementatie bij Financiën gereed is en DWR-Zoeken 2.0 kan worden ingezet voor de volgende toepassing: het Rijksportaal. Na implementatie van de zoekingang voor Financiën en de implementatie van een rijksbrede zoekingang (via het Rijksportaal) op basis van DWR-Zoeken 2.0, zullen nieuwe zoekingangen en implementaties plaatsvinden op basis van DWR-Zoeken 2.0 met in eerste instanties de focus op de kerndepartementen. Parallel daaraan vindt releasematig doorontwikkeling van DWR-Zoeken plaats in minor en major releases (versie 2.1, 2.2, etc. 3.0) en worden nieuwe (rijksinterne en rijksexterne) bronnen aangesloten. Uiteindelijk zal toepassing van DWR-Zoeken voor rijksexterne doelgroepen (burger en bedrijven) via bijvoorbeeld externe websites (zoals Rijksoverheid.nl) worden ingezet.

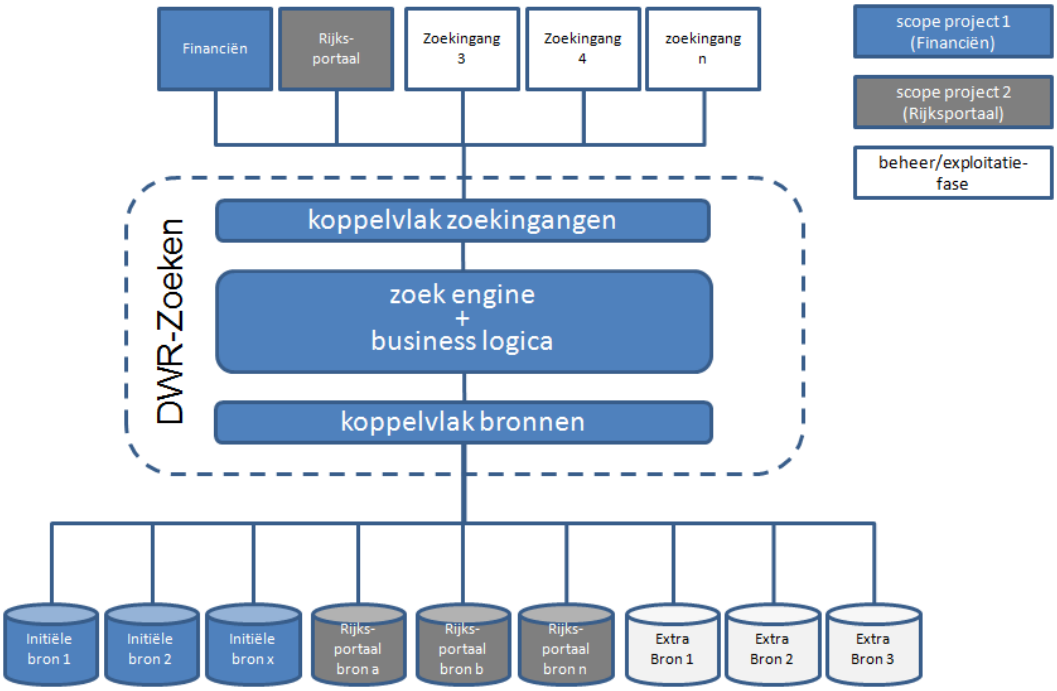

Figuur 2: voorziene projecten in relatie tot architectuur zoeken

Verantwoordelijkheden
De ontwikkeling van DWR-Zoeken vindt projectmatig plaats. Het project DWR-Zoeken is door de relatie met documentbronnen en archieven ondergebracht onder het programma DWR-Documentdiensten, waar tevens de projecten DWR-Docs en DWR-Archief zijn ondergebracht. De CIO van EZ is opdrachtgever voor DWR-Zoeken ("versie 2.0") en eindverantwoordelijk voor de ontwikkeling van DWR-Zoeken. Financiën is opdrachtnemer en vervult een voortrekkersrol in de totstandkoming van DWR-Zoeken. DGOBR is eigenaar en na oplevering verantwoordelijk voor de doorontwikkeling, beheer, onderhoud en exploitatie van DWR-Zoeken waarbij TBGI een regierol vervult tussen vraag en aanbod (met ondersteuning van functioneel beheer generieke ICT) en SSC-ICT, die verantwoordelijk is voor het beheer en exploitatie (aanbodzijde).

Doelgroep document en proces van totstandkoming
De doelarchitectuur DWR-Zoeken is geschreven voor een brede doelgroep: bestuurders, management, (ICT)adviseurs en architecten en is met nadruk functioneel georiënteerd. Technische implicaties van onderliggende doelarchitectuur DWR-Zoeken vormen geen onderdeel van dit document en zal bij de uitwerking in het programma van eisen en realisatie van projecten verder worden ingevuld.

Bij de totstandkoming van de doelarchitectuur DWR-Zoeken is gebruik gemaakt van eerder uitgevoerde onderzoek van Kennislab 2011 (definitief eindrapport Zoeken en Vinden) en in het kader daarvan uitgevoerd onderzoek naar persona's[3]. Met een brede vertegenwoordiging van het Rijk (Financiën, EZ, AZ, TBGI, SSC-ICT, Programma DWR-Documentdiensten) is vanuit diverse disciplines (management, adviseurs, architecten, beheerders, productmanagers, projectleiders, gebruikers) invulling gegeven aan onderliggende doelarchitectuur DWR-Zoeken. Hiervoor zijn bijeenkomsten en workshops georganiseerd. Zie pagina 4 voor een opsomming van de inhoudelijk betrokkenen.

Leeswijzer

De doelarchitectuur DWR-Zoeken is opgebouwd uit drie delen: beschrijving van de huidige situatie (hoofdstuk 1), beschrijving van de toekomstige situatie (hoofdstuk 2) en een beschrijving van de te nemen stappen om van de huidige situatie naar de toekomstige situatie te komen (Roadmap, hoofdstuk 3).

De beschrijving van de huidige situatie in hoofdstuk 1 bestaat uit een korte toelichting op de situatie zoals deze nu is bij het Rijk: wat staat er nu en welke ontwikkelingen spelen momenteel op gebied van zoeken?

In hoofdstuk 2 volgt een beschrijving van de toekomstige situatie, te beginnen met de positionering van DWR-Zoeken in de brede context, d.w.z.: hoe past DWR-Zoeken in het toekomstige IT-landschap zoals dat geschetst is in de DWR-Doelarchitectuur? Na de positionering van DWR-Zoeken in context volgt een toelichting op het toepassinggebied (scope) van DWR-Zoeken. Voor wie is DWR-Zoeken uiteindelijk bedoeld? De toelichting op de scope wordt gevolgd door een uitwerking van een behoeften onderzoek. De doelarchitectuur DWR-Zoeken is opgezet vanuit het gebruikersperspectief. Hiervoor wordt gemaakt van een representatieve set van persona's voor de Rijksdienst (kerndepartementen en uitvoeringsorganisaties). Op basis van een uitwerking van de persona's ontstaat een overall beeld van informatiebehoeften, zoekmethoden en prioriteiten. Dit inzicht geeft richting aan de uitwerking van de doelarchitectuur DWR-Zoeken.

In paragraaf 2.4 volgt een beschrijving van de principes (richtinggevende uitspraken) voor DWR-Zoeken. De principes, die conform de architectuurmethode TOGAF[4] zijn geformuleerd, vormen tezamen het kader voor DWR-Zoeken.

In hoofdstuk 3 (roadmap) wordt ingegaan op de te nemen stappen (in context en samenhang) die nodig zijn om de doelarchitectuur te realiseren.

Aanvullend zijn vijf bijlagen toegevoegd. In bijlage 1 is een beschrijving opgenomen van de samenhang tussen DWR-Zoeken en DWR-Archief. De reden waarom deze beschrijving expliciet is toegevoegd is het feit dat het virtueel archief voor alle documenten binnen het Rijk (wat het project DWR-Archief beoogd te leveren) een belangrijke bron vormt voor rijksambtenaren en moet kunnen worden aangesloten op de generieke zoekservice DWR-Zoeken.

In bijlage 2 is overzicht van de statements van de principes opgenomen. Dit geeft snel inzicht in de richtinggevende uitspraken. Voor een toelichting en uitwerking daarvan wordt verwezen naar paragraaf 2.4 (principes). In bijlage 3 is een overzichtplaat opgenomen dat snel inzicht geeft in gebruikte persona's voor het behoefteonderzoek. In bijlage 4 is een overzichtplaat van DWR-Zoeken opgenomen. Dit is een functionele plaat waarin de afbakening, opzet, context en proces visueel is weergegeven. In bijlage 5 vindt een nadere toelichting plaats op de definitie van de Rijksdienst op basis van een memo (uit 2011) van de subcommissie Architectuur en Standaarden die in het ICCIO is behandeld. De definitie geeft houvast voor het definiëren van de scope voor DWR-zoeken.

[3] Een persona is een beschrijving van een fictieve, karakteristieke gebruiker die de behoeften, doelen en het gedragspatroon van een grote groep gebruikers representeert.

[4] The Open Group Architecture Framework, de standaard architectuurmethode van het Rijk

1 Huidige situatie (IST)

In dit hoofdstuk volgt een korte beschrijving van de huidige situatie met betrekking tot zoeken en vinden bij de departementen. De beschrijving schetst een overall beeld op basis van een steekproef bij vier departementen: I&M, VWS, SZW en Financiën.

I&M
Het kerndepartement I&M heeft voor iedere bron een eigen zoekingang. Er bestaat niet één zoekingang die zoekt in meerdere interne en externe bronnen. Intranet wordt doorzocht met een Google oplossing, het departementale DMS (TRIM) heeft een eigen zoekengine, etc. Verder biedt het intranet widgets waarmee andere informatie kan worden ontsloten, zoals de adresgids. Externe bronnen kunnen niet op deze wijze worden ontsloten.
TRIM is volledig geïmplementeerd (in de bestuurskern), zowel DMS als RMA functionaliteiten. Afhankelijk of het document in de RMA incl. OCR is gescand, kan er vanuit de werkplek (en thuiswerkplek) fulltext worden gezocht.

VWS
Er is géén alles overkoepelende schil die diverse interne en externe bronnen gelijktijdig doorzoekt. Voor de bibliotheek VWS, met als doelgroep VWS-ambtenaren bestaan de volgende opties:
(met de opmerking dat niet iedere externe bron gratis toegankelijk is!)
- De mogelijkheden die Rijksbreed via rijksportaal mogelijk zijn. (zie "naslagwerken", met name Kluwer en SDU) maar ook Alert
- Howards-home
- Lexis-Nexis
- DimDi
- Adlib (catalogus VWS-bibliotheek)
- Swets (TOC-alerts)

Uit bovenstaande bronnen maakt de bibliotheek al dan niet automatisch attenderingsprofielen aan. De attenderingsprofielen kennen de volgende mix van mogelijkheden:
- Op aanvraag, (individueel of groep)
- Op onderwerp (beleidsissue)
- Op tijdstip (frequentie)

Als VWS-intern workflowsysteem (DMS) maakt het departement gebruik van "Marjolein" (voor burgerbrieven, kamervragen en postverwerking)

SZW
Ook SZW heeft niet de beschikking om met één zoekingang over interne en externe bronnen te kunnen zoeken.
Ten aanzien van de SZW bibliotheeksystemen:
- SZW maakt gebruik van een bibliotheekcatalogus. Het hiervoor gebruikte zoeksysteem is specifiek voor de catalogus en doorzoekt dus geen andere bronnen.
- Voor de Beleidsdossiers wordt gebruik gemaakt van de zoekmachine Verity om een aanwinstenlijst specifiek voor de beleidsdossiers ter genereren

Een belangrijke bron vormt het DMS (Digidoc2). Voor het zoeken in het DMS is wordt gebruik gemaakt van de zoekmachine van Digidoc2. Men kan terugzoeken op verschillende metagegevens en combinaties daarvan. Men kan ook terugzoeken op basis van informatieobjecten, zoals dossiers, subdossiers, werkmappen en documenten. In Digidoc2 is het daarnaast mogelijk om zoekvragen op te slaan. Digidoc2 heeft daarbij een meerwaarde voor interne stukken die reeds in de maak zijn, en waarvan men de status wil achterhalen. Is de informatie eenmaal gepubliceerd dan neemt dit belang af. Het terugzoeken in Digidoc2 zal voor reeds gepubliceerde stukken op de lange termijn minder van belang zijn, omdat de stukken reeds zijn terug te vinden via de openbare databanken. Veel ambtenaren halen hun informatie m.b.t. parlementaire stukken uit openbare sites zoals officiële bekendmakingen.nl.

Naast het DMS en openbare sites voor het vinden van documenten is de zoekmachine van EUR-Lex voor bijv. Europese richtlijnen een veel geraadpleegde bron voor ambtenaren die Europese regelgeving moeten implementeren in Nederlandse wetgeving.

Financiën
Op dit moment wordt de huidige situatie gekenmerkt door een veelheid van zoekingangen.
Vier verschillende (web)zoekschillen die gebruik maken van Autonomy Idol, te weten:
- Een maatwerk (web)zoekschil voor de netwerkschijf van IRF
- Een maatwerk (web)zoekschil voor de netwerkschijf van RHB (Rijkshoofdboekhouding)
- Een maatwerk (web)zoekschil voor docman
- Een maatwerk (web)zoekschil voor Alert Financiën (e-attendering)

Daarnaast zijn de volgende zoekingangen/bronnen beschikbaar:
- Athena: beheer en publicatie van documenten van Financiën
- Netwerkschijven (MS Explorer): documenten van Financiën
- Zoek en Vind Rijksportaal: content RP en externe bronnen SWF, overheid.nl, staten generaal digitaal en wet- en regelgeving
- Alert Rijksportaal: Deze maatwerkoplossing is onlangs End Of Life verklaard en om die reden een bron die op korte termijn zal worden uitgefaseerd dan wel nieuw leven zal worden ingeblazen.
- SWF: toegang tot documenten rijksbreed die geplaatst zijn ihkv rijksbrede samenwerking. Documenten zijn goed vindbaar. Status van documenten is niet altijd helder.
- Applicaties en rapportagetools: databasegegevens
- Zoekfunctie digidoc2 (nieuw)

Daarnaast is men niet tevreden met de zoekresultaten: zoekresultaten sluiten vaak niet aan bij de zoekverwachtingen van eindgebruikers, d.w.z.: de lijst met hits is niet logisch geordend waardoor het vinden van gezochte informatie lastig is.
Kortom: De departementale zoekfunctionaliteit is gefragmenteerd van opzet en is van onvoldoende kwaliteit om de primaire en ondersteunende processen bij Financiën op goede wijze te ondersteunen. De rijksbrede voorziening voor zoeken en vinden (Zoek en Vind Rijksportaal) beperkt zich tot de content die gepubliceerd is op het rijksportaal en een beperkt aantal externe bronnen. De beperkte reikwijdte en de matige vindbaarheid van informatie (door een onlogische presentatie / volgorde van zoekresultaten) maken de rijksbrede voorziening op dit moment ongeschikt als een serieus alternatief voor de departementale zoekbehoeften.

Conclusie

Op basis van bovenstaande bevindingen worden de volgende conclusies getrokken:

- Departementen hebben niet de beschikking over één zoekingang waarmee in diverse rijksinterne en externe bronnen gezocht kan worden: nagenoeg iedere bron heeft zijn eigen zoekingang
  Effect: Het vinden van de juiste informatie vereist veel kennis (waar is welke informatie te vinden?) en tijd (door gebruik van meerdere zoekmachines) van de gebruiker. Daarbij speelt tevens dat gebruikers voor iedere zoekingang vaak weer anders hun zoekvraag moet formuleren als ook zoekresultaten op andere wijze gepresenteerd worden dan wel een andere relevantiealgoritme wordt gebruikt waardoor de verwachte resultaten wellicht niet boven aan de hitlijst staan.
- Ieder departement geeft op eigen wijze invulling aan zoekprojecten en heeft daarvoor ook weer eigen contracten voor afgesloten met externe leveranciers voor diensten en producten
  Effect: Het wiel wordt iedere keer opnieuw uitgevonden en kiest daarvoor een oplossing die past bij de departementale architectuur. Dit is voor het Rijk niet kostenefficiënt. Bovendien ontstaat een toenemend risico dat zoekoplossingen in de toekomst niet passen op de generieke ICT-infrastructuur van het Rijk wanneer een organisatie over gaat naar de centrale beheerorganisatie van het Rijk.

2 Toekomstige situatie (SOLL)

In dit hoofdstuk volgt een beschrijving van de gewenste situatie aan de hand van de positionering van DWR-Zoeken in de context zoals deze door de DWR-Doelarchitectuur is geschetst, een beschrijving van het toepassingsgebied van DWR-zoeken (scope), een onderzoek naar de behoeften van gebruikers voor wat betreft zoekmethoden en type informatiebehoeften en een set richtinggevende principes die tezamen het kader schetsen voor DWR-Zoeken.

2.1 Positionering DWR-Zoeken in context

In de DWR-Doelarchitectuur, het bovenliggende architectuurkader voor de doelarchitectuur DWR-Zoeken dat op 12 december 2012 is vastgesteld in het ICCIO, is een visualisatie opgenomen waarin de verschillende type diensten van het Rijk tot uiting komen en op welke wijze de generieke DWR voorzieningen daarop kunnen worden geplot. DWR-Zoeken staat in dit plaatje centraal gepositioneerd waarbij raakvlakken zijn met Documentdiensten (zoals DWR-Docs en DWR-Archief) en Gegevensdiensten (zie figuur 1). Hieruit wordt duidelijk dat de scope van de generieke zoekservice DWR-Zoeken breed georiënteerd is, d.w.z.: meerdere soorten bronnen moeten kunnen worden doorzocht. Een uitwerking van type informatiebronnen wordt beschreven in paragraaf 3.2 op basis van nader behoefte onderzoek.

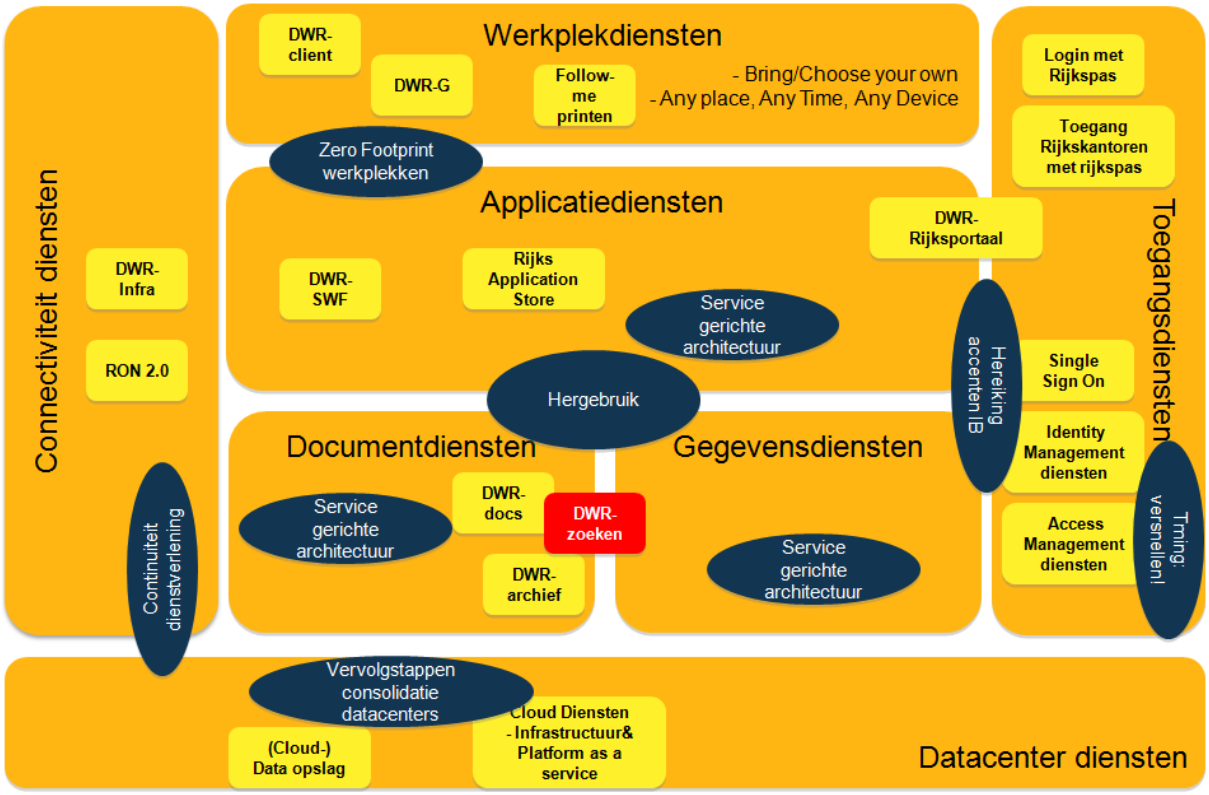

Figuur 3: DWR-Zoeken in context DWR-Doelarchitectuur

In de DWR-Doelarchitectuur zijn de volgende richtinggevende uitspraken te vinden die relevant zijn voor onderliggende doelarchitectuur DWR-Zoeken:

- Principe 2 uit DWR-Doelarchitectuur: *"Om hergebruik van applicaties te bevorderen en de gewenste flexibiliteit in functionaliteit mogelijk te maken, geldt voor applicaties dat zij moeten worden ontworpen en gerealiseerd volgens het concept Service Gerichte architectuur. (paragraaf 8.2 en 9.4)"*
  Dit uitgangspunt is overgenomen in principe 10.3

- Quote uit DWR-Doelarchitectuur m.b.t. DWR-Zoeken*: "Doel is om een zoekdienst te realiseren die breed inzetbaar is, zodat naast het Rijksportaal ook andere 'functies' gebruik kunnen maken van dezelfde zoekservice."*
  Dit uitgangspunt is overgenomen in principe 1.3

2.2 Scope DWR-Zoeken

De scope (reikwijdte; toepassinggebied) van de generieke zoekdienst van het Rijk is breed georiënteerd, d.w.z.: enerzijds de Rijksdienst en anderzijds burgers en bedrijven (rijksextern). *"De Rijksdienst is de optelsom van alle kerndepartementen en wat daar aan diensten/organisaties onder hangt, inclusief inspecties en uitvoeringsdiensten, zoals baten-lasten diensten en zelfstandige bestuursorganen. Niet te verwarren met de afzonderlijke rijksdiensten, zoals de Rijksdienst voor het Wegverkeer, Rijksdienst voor Archeologie, cultuurlandschap en Monumenten."*
bron: memo "Definitie rijksbrede informatie-infrastructuur versie 1.0", ingebracht in het ICCIO op 22-6-2011 door subcommissie Architectuur en Standaarden; zie bijlage 5 voor nadere toelichting

Onderstaand een visuele weergave van de scope voor DWR-Zoeken (in rood) in context.

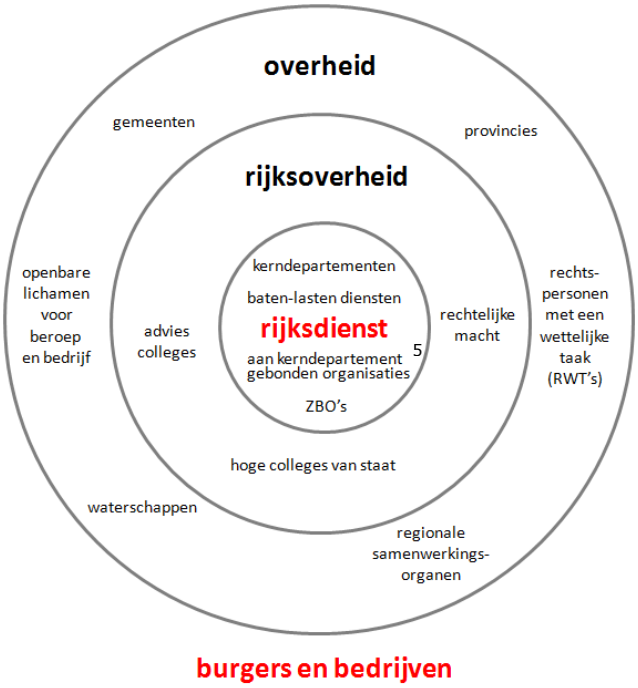

Figuur 4: Scope DWR-Zoeken

[5] alle rechtstreeks aan het kerndepartement verbonden organisaties die niet beleids- of – bestuurskern (kerndepartement) zijn en ook geen baten-lasten dienst of zbo zijn en wel direct onder de verantwoordelijkheid van het ministerie vallen

Zie bijlage 5 voor een nadere toelichting op kerndepartementen, baten-lasten diensten, 'aan kerndepartementen gebonden organisaties' en ZBO's.

Aangezien de scope voor DWR-Zoeken breed georiënteerd is (vanuit de gedachte "think big"), is het belangrijk om binnen de scope van DWR-Zoeken focus te zetten ("act small"). Gekozen is om in eerste instantie de focus te zetten op de beleidskernen (kerndepartementen) en de bijbehorende baten-lasten diensten, in lijn met de I-strategie Rijk.
"De herinrichting van de I-infrastructuur zal in eerste instantie zijn gericht op de beleidskernen en de bijbehorende baten-lastendiensten. Het kabinet heeft er voor gekozen om, op basis van een positieve businesscase, ook de eigen uitvoeringsorganisaties te laten aansluiten op de rijksbrede bedrijfsvoeringsinfrastructuur en onderzoekt, mede op verzoek van uw Kamer, de mogelijkheid om zelfstandige bestuursorganen (ZBO's) eveneens te laten deelnemen."
bron: I-strategie Rijk, op 15-11-2011 aangeboden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Voor DWR-Zoeken is dus gekozen voor een brede scope met daarbinnen de focus gericht op kerndepartementen en baten-lasten diensten. Binnen het focusgebied van de scope voor DWR-Zoeken zal worden gestart met de kerndepartementen.

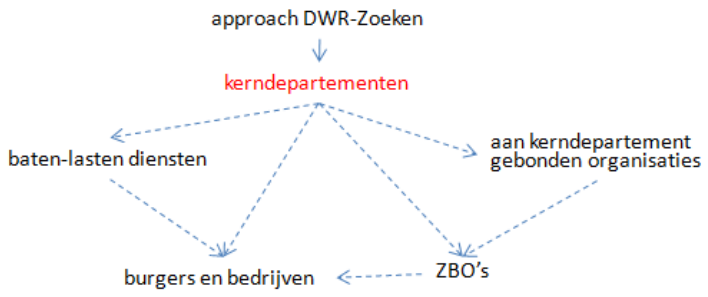

Figuur 5: aanvliegroute DWR-Zoeken binnen gedefinieerde scope

In hoofdstuk 3 (Roadmap) volgt een nadere toelichting op de wijze waarop invulling gegeven wordt aan de realisatie van de doelarchitectuur.

2.3 Het gebruikersperspectief

Het gebruikersperspectief vormt een belangrijk fundament voor de doelarchitectuur van DWR-Zoeken. Het doel van de uitwerking in dit hoofdstuk is inzicht verschaffen in de type informatiebehoeften, zoekmethoden en prioriteiten op basis van een representatieve groep rijksambtenaren. Het inzicht in type informatiebehoeften geeft inzicht in het "wat" en de zoekmethoden geeft inzicht in het "hoe". Het is met nadruk niet bedoeling om álle zoekmethoden en type informatiebehoeften boven tafel te krijgen van alle rijksambtenaren. Het gaat hier om een overall beeld van de belangrijkste benodigde zoekmethoden (zoals bijvoorbeeld full text zoeken en navigeren) en generieke informatiebehoeften (zoals documentenbronnen en wet- en regelgeving).

Wat is algemeen bekend over mensen en zoeken?

- Iedereen zoekt (via zoekmachine, maar ook via navigatie)
- Welke zoektactiek iemand gebruikt hangt af van de taak
- Voor meesten is zoeken geen kerntaak!
- Goed zoeken is moeilijk:
- Onderzoek UIE 2001: "*The more times the users searched, the less likely they were to find what they wanted* "
  - 1 keer zoeken -> 55% succes
  - 2 keer zoeken -> 38% succes
  - 4 keer zoeken -> 0% succes
- Google wordt gezien als dé standaard om te zoeken
- De ervaring is dat alleen naar de eerste drie resultaten wordt gekeken
- Mensen hebben "verleerd" interne zoekmachines te gebruiken
- Zoeken heeft geen geurspoor in tegenstelling tot navigatie
- Mensen moeten het gevoel hebben dat ze op het goede spoor zitten. Dan zijn ze bereid om verder te zoeken, filteren, etc.
- Woorden die eindgebruikers gebruiken verschillen vaak van woorden die makers van content gebruiken

De persona´s

Het gebruikersperspectief is uitgewerkt op basis van persona's. Een persona is een beschrijving van een fictieve, karakteristieke gebruiker die de behoeften, doelen en het gedragspatroon van een grote groep gebruikers representeert. De geselecteerde persona's die model staan voor de uitwerking van het gebruikersperspectief zijn: Beleidsmedewerker, Manager, Stafmedewerker, Redacteur en Inspecteur. Voor de uitwerking van de persona's ligt een onderzoek ten grondslag dat in 2011 is uitgevoerd door Kennislab. De resultaten hieruit zijn samengebracht in het rapport "Eindproduct Vinden en Aanbieden (B4)", april 2011. In een workshop doelarchitectuur DWR-Zoeken zijn de resultaten uit dat onderzoek verder aangevuld en aangescherpt.

Zie bijlage voor een overzichtplaats van de uitwerking van deze persona's.

Judith, beleidsmedewerker

Judith de Graaff is 41 jaar en werkt op een beleidsdepartement. Judith is digitaal vaardig. Haar werkzaamheden zijn o.a. het opstellen van beleidsnotities, beleidsvoorbereiding en het

beantwoorden van kamer vragen en burgerbrieven. Judith werkt veel onder druk en wordt vaak gestoord voor allerlei vragen. Judith heeft behoefte aan kwalitatief goede informatie. Informatie haalt zij vooral uit wetgeving, jurisprudentie en gehele dossiers inclusief kamerstukken. Daarnaast vormen collega's ook vaak een belangrijke bron. Ze zoekt vooral door te navigeren zoals informatiespecialisten dat doen. Verder heeft ze behoefte aan een goede attenderingsfunctie en vindt ze het belangrijk als er een adequate ondersteuning is voor het vinden van informatie.
Vragen waar zij mee zit zijn o.a.: Wat is laatste versie?; Heb ik alles gevonden of mis ik nog wat belangrijks?; Wat is de kwaliteit?; Hoe vind ik de speld in de hooiberg en hoe vind ik iets voor de tweede keer?; Kan ik efficiënter zoeken?
Informatiebehoeften:
- Documentbronnen (DMS, N-schijven, persoonlijke schijven, Samenwerkingsfunctionaliteit (SWF), etc.)
- Wet en regelgeving
- Mailbox
- Juridische bronnen
- Vakliteratuur
- Sociale media
- Media (dagbladen, tv, radio, etc.)
- Rijksadressengids
- Webcontent intern (RP, Intranet)
- Websites overheidsinformatie

Zoekmethoden
- Full text search
- Navigatie (thema's, dossier, etc.)
- Attendering
- Metadata (adv search; auteur, datum, versienr, dossier, afdeling, onderwerp, status)
- Geavanceerd zoeken (boolean zoeken)
- Highlight zoektermen in resultaat (zoeken in zoekresultaat)
- Gecombineerd zoeken (full text, metadata, navigeren)

Wim, Manager

Wim Smeets is 53 jaar en manager van een flinke afdeling. Wim is gemiddeld digitaal vaardig. Zijn werkzaamheden bestaan o.a. uit het aansturen van medewerkers (wat hij leuker vindt dan alle administratieve dingen erom heen). Daarnaast houdt hij zich voornamelijk met de bestuurlijke en procesmatige kant bezig, heeft hij veel afspraken, leest en beoordeelt hij rapporten en parafeert stukken. Hij heeft vooral behoefte aan een zoekfunctie die net zoals Google werkt. Dit werkt snel en effectief en past prima bij het gegeven dat hij per definitie weinig tijd heeft om naar informatie te zoeken. Belangrijk daarbij is dat de informatie betrouwbaar is, zeker als het om interne informatie gaat. Als hij te weinig tijd heeft vraagt hij het secretariaat of collega's om dingen op te zoeken. Het gebruik van vooraf gedefinieerde zoekprofielen vindt hij prettig en gebruikt hij regelmatig. Wim zoekt zelden op inhoudelijke beleidsthema's. De behoefte ligt vooral op gebied van managementinformatie.
Een belangrijke vraag (en zorg) waar Wim mee worstelt is of zijn medewerkers wel de juiste vaardigheden hebben om te zoeken. Voor Wim is namelijk wel duidelijk geworden dat het hebben van de juiste zoekvaardigheden cruciaal is voor het vinden van de juiste informatie.
Informatiebehoeften:
- Documentbronnen (DMS, N-schijven, persoonlijke schijven, SWF, etc.)
- Mailbox
- P-direkt
- Managementinfo (voortgansrapp)
- Rijksadressengids

- Websites overheidsinformatie
- Wet- en regelgeving
- Webcontent intern (RP, Intranet)
- Knipselkrant
- Nieuwsbrieven
- Sociale media

Zoekmethoden:

- Navigatie (thema's, dossier, etc.)
- Business Intelligence
- Attendering
- Full text search

Lisette, Stafmedewerker

Lisette van Veen is 31 jaar en stafmedewerker bij een beleidsdirectie. Lisette is gemiddeld digitaal vaardig en wordt voor van alles en nog wat ingeschakeld op de afdeling. Hiervoor is het belangrijk dat ze snel kan vinden wie wat doet of zicht heeft op de stukken die een manager of hoofd nodig heeft. Ze zet vaak stukken door die via de mail binnen komen (bijvoorbeeld burgerbrieven) en leest en maakt regelmatig verslagen. Ook beantwoordt ze regelmatig vragen via de telefoon en wordt ze vaak in haar werkzaamheden gestoord door de telefoon.
Lisette wil graag op eenvoudige wijze op de hoogte gehouden worden over wat er op de diverse beleidsthema's van de directie speelt. Ze krijgt wel een knipselkrant, maar leest die eigenlijk nooit. Verder heeft ze behoefte aan een informatie waaruit is af te lezen waar iedereen mee bezig is. Een zoekmachine waar ze op onderwerp, thema of collega kan zoeken zou wat haar betreft een uitkomst zijn.
Vragen waar ze regelmatig mee van doen heeft zijn: Is het wel het juiste stuk wat ik heb gevonden?; en Hoe weet ik wie met welk beleidsstuk/thema bezig is?
Informatiebehoeften:

- Documentbronnen (DMS, N-schijven, persoonlijke schijven, SWF, etc.)
- Rijksadresgids/kenniskaart
- Internet
- Websites overheidsinformatie
- Webcontent intern (RP, Intranet)
- Vakliteratuur, wiki
- Sociale media
- P-direkt

Zoekmethoden:

- Full text search
- Navigatie (thema's, dossier, etc.)
- Attendering
- Geavanceerd zoeken

Kirsten, Redacteur

Kirsten van Kempen is 35 jaar en eindredacteur. Ze is zeer digitaal vaardig. Haar werkzaamheden bestaan o.a. uit het schrijven van nieuwsberichten, houden van interviews en het maken van artikelen. Daarnaast adviseert ze andere redacteuren en draagt ze zorg voor de interne communicatie.
Wat voor Kirsten belangrijk is, is het contact met collega's bij andere departementen. Op die manier blijft ze op de hoogte wat bij andere departementen speelt. Ze zou graag willen dat ze op de hoogte wordt gehouden over zaken die actueel zijn. Ook wil ze weten wat er al eerder over een

onderwerp geschreven is en een betere toegankelijkheid van beleidsinformatie (zowel toegang zelf als het taalgebruik).
Vragen waar ze mee zit zijn: Waar kan ik begrijpelijke achtergrond informatie snel vinden? en Hoe blijf ik efficiënt op hoogte van het nieuws?
Informatiebehoeften:
- Documentbronnen (DMS, N-schijven, persoonlijke schijven, SWF, etc.)
- Internet
- Webcontent intern (RP, Intranet)
- Nieuwsbrieven
- Nieuwssites
- Media (dagbladen, tv, radio, etc.)
- Ingekochte content
- Netwerk contactpersonen
- Websites overheidsinformatie

Zoekmethoden:
- Navigatie (thema's, dossier, etc.)
- Attendering
- Full text search
- Metadata
- Geavanceerd zoeken (filteren, classificeren)
- Gecombineerd zoeken (full text, metadata, navigeren)

Piet, Inspecteur

Piet de Groot is 52 jaar en inspecteur. Hij is gemiddeld digitaal vaardig en zijn werkzaamheden bestaan onder andere uit het overleggen met collega's in het kader van inspectievoorbereiding en evaluatie, inspectievoorbereiding, uitvoeren van inspecties en het opmaken van een inspectierapport.
Piet heeft met name behoefte aan actuele regelgeving, zoeken op omgevingskenmerken, zoeken op vergelijkbare cases en informatie met betrekking tot de verleende of aangevraagde vergunningen. Daarnaast is het contact met collega's die in het zelfde werkgebied of object eerdere inspecties hebben gedaan belangrijk. Het zou voor Piet een uitkomst zijn als er een soortement van dashboard van een dossier voor hem beschikbaar was waar alle documenten, berichten en werkstromen in zijn samengebracht. Het dashboard zou een koppelvlak moeten hebben met een online zoekdienst die ervoor zorgt dat het dossier automatisch up-to-date blijft.
Belangrijke vragen waar hij mee zit zijn: Hoe krijg ik snel en overzichtelijk een beeld van eerder uitgevoerde inspecties en de bevindingen uit die inspecties? en Hoe krijg ik snel een totaaloverzicht van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving voor een bepaalde inspectie?
Informatiebehoefte:
- Documentbronnen (DMS, N-schijven, persoonlijke schijven, SWF, etc.)
- Wet en regelgeving
- Beoordelingskader,uitvoeringsregels
- Vakliteratuur
- Objectgegevens, bedrijfsinfo, KvK, contextgegevens object
- Vergunningen
- Inspectiegegevens en bevindingen inspecties andere toezichthouders
- Achtergrondinformatie inspectie
- Gevaarlijke stoffen

Zoekmethoden:
- Attendering
- Virtueel dossier, overzicht (dashboard) van te inspecteren object
- Metadata (object, relatie, onderwerp, etc.)

- Geavanceerd zoeken (op gerelateerde informatie)
- Plaats- en tijdonafhankelijk (mobiel device)

Het totaalbeeld

Op basis van bovenstaande uitwerking van persona's is het volgende overall beeld gedestilleerd.

Top 5 type informatiebehoeften:

- **Documentbronnen**: DMS, N-schijven, persoonlijke schijven, SWF, etc.
- **Rijksadressengids**: De adressengids die via het Rijksportaal is beschikbaar gesteld voor alle rijksambtenaren waarin de contactgegevens en profielen van rijksambtenaren te onderhouden en te raadplegen zijn
- **Websites overheidsinformatie**: zoals overheid.nl, rijksoverheid.nl
- **Webcontent rijksportaal**: de rijksbrede content en departementale content die op het Rijksportaal is gepubliceerd
- **Wet- en regelgeving** (op b.v. overheid.nl) , **vakliteratuur en sociale media** (b.v. twitter, LinkedIn)

Top 5 zoekmethoden:

- **Attendering**: De gebruiker ontvangt dagelijks of wekelijks (frequentie in te stellen door gebruiker) een attenderingsmail met daarin het zoekresultaat van de uitgevoerde zoekvraag die de gebruiker heeft ingesteld en opgeslagen. Via linkjes in het zoekresultaat kan de gebruiker de gevonden informatie lezen.
- **Full text search**: Met full text search wordt op basis van opgegeven zoekwoord(en) documenten doorzocht op hits. Full text search wordt gebruikt om ongestructureerde tekstbronnen snel te kunnen doorzoeken. Op basis van een relevantiealgoritme zal vervolgens de ranking worden bepaald in het zoekresultaat. Om full text search mogelijk te maken is het noodzakelijk om documenten te indexeren. Met het indexeren van documenten worden de woorden in een document in geordend zodat snel zoeken mogelijk wordt. Zoekmachines als Google en Yahoo maken gebruik van full text search. Full text search kan worden beschouwd als de tegenhanger van zoeken op metadata (gestructureerde bron).
- **Vervolgzoekacties (faceted search en navigeren)**
  Bij faceted search wordt na het ingeven van een zoekvraag en het presenteren van de zoekresultaten (hitlist) in de kantlijn aangegeven hoeveel hits er zijn per metadataveld, bron of categorie. Voorbeelden hiervan zijn te vinden op eBay, Marktplaats en Funda. In het zoekresultaatscherm verschijnt dan links in de kantlijn een aantal categorieën (facetten) waarop je dan kan doorklikken om het zoekresultaat verder te verfijnen.
  Bij navigeren wordt de mogelijkheid geboden om op basis van navigatie in ordeningstructuur van de bron verder te zoeken en daarmee het zoek resultaat verder te verfijnen.
- **Geavanceerd zoeken:** Bij geavanceerd zoeken krijgt de gebruiker de mogelijkheid een combinatie van zoekmethoden te gebruiken, zoals full text search in combinatie met het aan/uitzetten van bronnen waarin gezocht dient te worden. Exacte uitwerking hiervan vindt plaats in het programma van eisen DWR-Zoeken.
- **Metadata:** Zoeken op metadata vindt plaats op basis van toegepast metadatamodel in de bronsystemen. Voorbeelden van metadata zijn onderwerp en status. De kwaliteit van het zoekresultaat met zoeken op metadata is afhankelijk van de mate waarin het metadatamodel consistent is toegepast in de bronsystemen.

2.4 Principes

Dit hoofdstuk beschrijft de doelarchitectuur DWR-Zoeken aan de hand van principes (richtinggevende uitspraken). De principes beschrijven de hoofdlijnen van DWR-Zoeken in de toekomst ("stip op de horizon") en zijn bepalend voor een verdere uitwerking in het programma van eisen.

Het doel van de principes is drieledig:

- De beschrijving van de principes en implicaties vormen tezamen de doelarchitectuur van DWR-Zoeken;
- De principes beschrijven in begrijpelijke taal de belangrijkste uitgangspunten in compacte vorm zodat voor iedereen helder is waar DWR-Zoeken over gaat en wat hierbij de belangrijkste uitgangspunten zijn;
- De principes vormen een toetsingskader dat op eenvoudige wijze kan worden toegepast op toekomstige ontwikkelingen op gebied van DWR-Zoeken (ProjectStartArchitectuur). Voldoet een project (of beoogde oplossing) op gebied van DWR-Zoeken niet aan onderstaande richtinggevende uitspraken, zal op basis van de afwijkingen van de richtinggevende uitspraken verdere afstemming en besluitvorming moeten plaatsvinden

Bij de totstandkoming van de principes is rekening gehouden met de succesfactoren van DWR-Zoeken. De belangrijkste succesfactoren voor DWR-Zoeken zijn:

- de aansluiting van benodigde bronnen; zijn de juiste bronnen aangesloten om het proces van de eindgebruiker te kunnen faciliteren?
- de beschikbaarheid van de juiste zoekmethoden (full text search, navigeren, etc.) en gebruiksvriendelijke user interface afgestemd op het proces van de eindgebruiker
- de zoekvaardigheden van de gebruiker; is de gebruiker vaardig genoeg om de machine te bedienen?; zijn gebruikers in staat de goede zoekvraag te stellen?
- de inhoudelijke kwaliteit van de informatiebron (toepassing metadatamodel, autorisaties, inhoudelijke kwaliteit van de informatie, etc.); "rubish in is rubish out"
- de ordening van het zoekresultaat; staan de belangrijkste hits bovenaan? en is voor de gebruiker helder hoe dit bepaald wordt?
- de werking van de zoekmachine (indexatieproces, autorisatie, verrijking – business logica, etc.)
- een indicatie van de betrouwbaarheid van de informatie in het zoekresultaat; Is er een indicatie aanwezig op basis waarvan de betrouwbaarheid van de informatie door de gebruiker kan worden ingeschat? Bijvoorbeeld status, bronvermelding, waar in proces, Datum laatste wijziging, etc.

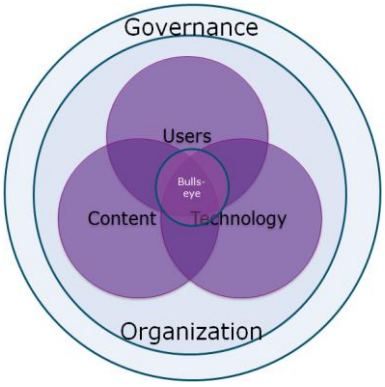

Figuur 6: aspecten bij zoeken

Naast deze inhoudelijke succesfactoren is een goed ingeregeld (functioneel en technisch) beheer en governance randvoorwaardelijk voor een goed functionerende DWR-Zoeken.
Indien één of meer van bovenstaande succesfactoren niet op orde is, zal het resultaat van de zoekactie naar verwachting beperkt bruikbaar zijn. Met de succesfactoren in het achterhoofd zijn de principes in dit hoofdstuk geformuleerd.

Voor de beschrijving van de principes is de architectuurmethode TOGAF (The Open Group Architecture Framework) gebruikt. TOGAF beschrijft principes aan de hand van de volgende aandachtspunten:

- Titel van het principe
- Statement: een korte samenvatting in één zin die de kern van het principe krachtig en helder verwoord. Het statement wordt waar nodig voorzien van een toelichting
- Rationale: een korte motivatie waarom dit principe is opgenomen
- Implicaties: een korte beschrijving van wat er nodig is voor naleving/invulling van het geformuleerde principe (impact op business en IT), dus antwoord op de vraag: Wat is nodig om uitvoering te geven aan het principe?

De set van principes is divers van aard, d.w.z.: een principe kan een business aspect (zoals het beleggen van eigenaarschap, verantwoordelijkheid broneigenaar of beheeraspecten), informatie aspect (zoals de inhoudelijke kwaliteit van broninformatie of het gebruik van autorisaties in de bron) of een technisch aspect bevatten (zoals federatief of niet federatief aansluiten van bronnen of het gebruik van koppelvlakken). De set van principes bestaat uit 10 hoofdprincipes met daar onder een aantal subprincipes.

1 DWR-Zoeken is dé zoekdienst van het Rijk

1.1 Standaard zoekdienst

Statement **DWR-Zoeken is dé standaard generieke zoekdienst van het Rijk voor Zoeken en Vinden van interne en externe informatie in digitale bronnen**

Toelichting:
Het Rijk werkt toe naar één generieke zoekdienst die flexibel inzetbaar is, zowel in aan te sluiten bronnen als ook in doelgroepen (en bijbehorende user interfaces). Applicaties binnen de rijksdienst zijn verplicht zoekdiensten af te nemen van DWR-Zoeken. Departementale zoekdiensten worden afgebouwd.

Rationale Door de invoering van een generieke zoekdienst wordt uniformiteit afgedwongen die leidt tot kostenefficiëntie, zowel ontwikkelkosten als beheer en exploitatie. Hiermee wordt tevens een belangrijke bijdrage geleverd aan een doelstelling in de I-strategie: één ICT-infrastructuur voor het Rijk

Implicaties
- Draagvlak ICCIO voor positie DWR-Zoeken binnen het Rijk (generieke ICT)
- Besluitvorming over uit te faseren organisatie en processpecifieke zoekoplossingen (rijksintern en extern) en concrete sturing daarop vanuit ICCIO zodat uiteindelijk DWR-Zoeken binnen het Rijk daadwerkelijk de standaard zoekdienst is die gebruikt wordt
- Onderzoek naar wat van de bestaande zoekdiensten binnen het Rijk kan worden overgenomen in DWR-Zoeken (uitbreiding generieke dienst o.b.v. bestaande diensten)

1.2 Doelgroepen rijksintern en rijksextern

Statement **DWR-Zoeken wordt rijksintern ingezet voor het ontsluiten van informatie aan rijksambtenaren en rijksextern voor burgers en bedrijven**[6]

Toelichting:
Voor beide doelgroepen (rijksintern en rijksextern) wordt gebruik gemaakt van dezelfde zoekdienst (dat in technische zin meerdere implementaties van dezelfde zoekdienst kunnen zijn), waarvoor beide verschillende user interfaces en bronnen kunnen worden gekoppeld aan DWR-Zoeken.
Onderscheid wordt gemaakt in rijksinterne bronnen (bronnen van het Rijk) en rijksexterne bronnen (ingekochte informatie dan wel extern beschikbare informatie). Bij gebruik van DWR-Zoeken voor de rijksinterne gebruikers wordt onderscheid gemaakt in informatie die specifiek bestemd is voor groepen en individuen (zogenaamde specifieke bronnen) en informatie die binnen het Rijk openbaar is (departementaal vertrouwelijk, de zogenaamde generieke bronnen). Voor informatie die specifiek bestemd is voor groepen en individuen is autorisatie noodzakelijk (zie principe 8).

[6] De focus voor DWR-Zoeken ligt in eerste instantie op de departementen (zie paragraaf 2.2: Scope DWR-Zoeken)

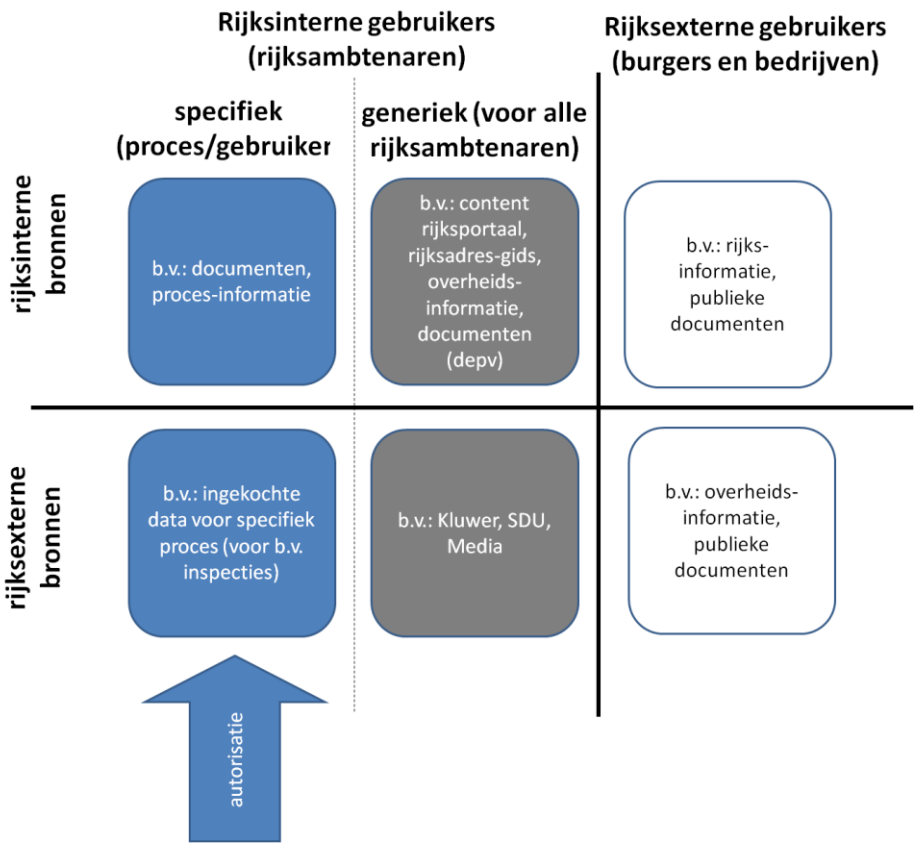

Figuur 7: soorten bronnen vs. soorten doelgroepen

Een informatiebron kan de volgende soorten informatie bevatten: documenten (office, pdf, mail, data-bestanden, etc.), webcontent (content rijksportaal, webpublicaties, nieuws, wetten, etc.), social media (twitter, linked in) en beeld- en geluidsmedia (tv, radio). Een bron bevat vaak een combinatie van soorten informatie. Bijvoorbeeld een webpagina die door de content in het zoekresultaat terecht komt waarin een link is opgenomen naar een pdf document. Zie hoofdstuk 2 voor een nadere concretisering van de te ontsluiten type informatiebehoeften.

Rationale Kostenbesparing en uniformiteit

Implicaties
- inzicht in welke bronnen voor wie (rijksinterne en rijksexterne doelgroepen) moeten worden ontsloten
- inzicht in zoekmethoden voor diverse rijksinterne en rijksinterne doelgroepen

1.3 Positionering Rijksportaal als rijksbrede zoekingang

Statement **Het Rijksportaal is een rijksbreed loket voor het ontsluiten van organisatiespecifieke en rijksbrede informatie**

Toelichting:
DWR-Zoeken wordt onder andere via het Rijksportaal toegankelijk gemaakt. Daarnaast kan de generieke zoekdienst DWR-Zoeken ook worden ingezet voor organisatiespecifieke (bijvoorbeeld voor een departement) en/of processpecifieke applicaties en bronnen (zijnde niet het Rijksportaal) en specifiek voor externe websites (zoals Rijksoverheid.nl). In de praktijk zouden dus meerdere technische implementaties kunnen bestaan van de generieke zoekservice DWR-Zoeken in diverse technische omgevingen.

Rationale Het Rijksportaal is het portaal dat alle rijksambtenaren toegang geeft tot diverse

informatiebronnen

Implicaties
- heldere communicatie over welke bronnen aan wie worden ontsloten via het Rijksportaal
- gedegen onderzoek naar welke bronnen voor wie moeten worden ontsloten

1.4 Gelaagdheid en afbakening van DWR-Zoeken

Statement **DWR-Zoeken bestaat uit een standaard zoek engine en business logica**

Toelichting:
In essentie bestaat de architectuur van zoeken uit drie lagen: de user interfaces (zoekingangen) die de eindgebruikers gebruiken om zoekvragen op te geven en zoekresultaten te lezen; de standaard zoek engine (bijvoorbeeld van HP Autonomy, Google, Apache Solr, Oracle Endeca, Exalead, etc.) en business logica (de geprogrammeerde business logica voor het Rijk die bijvoorbeeld op slimme wijze indexeert, data verrijkt en filters toepast bij het tot stand brengen van de zoekquery die wordt afgevuurd op de bronnen) en de aangesloten digitale bronnen waarin gezocht wordt naar informatie.
DWR-Zoeken betreft de middelste laag van het drielagen model: standaard zoek engine met daar bovenop generieke business logica die voldoet aan de functionele en technische eisen van het Rijk. Voor de communicatie tussen de zoekingangen (bovenste laag) en de zoek engine (middelste laag) en de communicatie tussen de zoek engine en de bronnen (onderste laag) wordt gebruikt gemaakt van gestandaardiseerde koppelvlakken. Aanvullend levert DWR-Zoeken standaard bouwblokken (presentatieservices) voor realisatie van user interfaces (zoekingangen).

User interfaces en aan te sluiten bronnen zijn voor een deel generiek en voor een deel processpecifiek. Het realiseren van de user interface en het aansluiten van bronnen vormt onderdeel van een project, bijvoorbeeld het project bij Financiën dat in 2013 wordt uitgevoerd om te komen tot een eerste versie van DWR-Zoeken én één zoekingang voor Financiën. Immers, een zoekdienst kan niet functioneren zonder een user interface en aangesloten bronnen.

In onderstaande visualisatie tussen de projectdimensie en de zoekarchitectuur dimensie:
1) de horizontale dimensie: de drie lagen van de zoekarchitectuur
2) de verticale dimensie: de scope van een project dat over de drie lagen van de zoekarchitectuur gaat

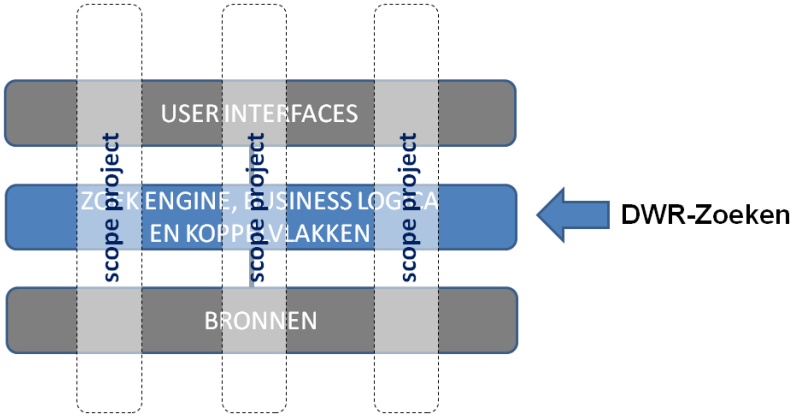

Figuur 8: 3-lagenarchitectuur Zoeken en scope zoekprojecten

Nadere detaillering afbakening DWR-Zoeken:
In onderstaande visualisatie wordt met de stippellijn aangegeven wat wel en wat niet behoort tot DWR-Zoeken. De user interfaces maken geen onderdeel uit van DWR-Zoeken maar DWR-Zoeken levert wel standaard technische (generieke) bouwblokken (lees: presentatieservices, bijvoorbeeld voor realisatie van faceted search, weergave resultaatlijst, sorteeropties) voor de totstandkoming van user interfaces omdat user interfaces voor verschillende doelgroepen en processen voor een belangrijk deel dezelfde functionaliteit zullen bevatten. Met de generieke bouwblokken voor user interfaces hoeft dan niet voor iedere user interface opnieuw die functionaliteit te worden gerealiseerd.
De user interface is afgestemd op het proces van doelgroepen en kan verschillende verschijningsvormen hebben. Voor een user interface kunnen (naast gebruik van generieke bouwblokken) tevens één of meer specifieke technische bouwblokken worden ontwikkeld (maatwerk) die tezamen met de generieke bouwblokken de basis vormen voor de user interface. Indien een specifiek bouwblok gebruikt wordt bij de implementatie van meerdere user interfaces kan het specifieke bouwblok tot generiek bouwblok worden "gepromoveerd" en wordt deze in beheer genomen door de beheerorganisatie van DWR-Zoeken. Het functioneel beheer van DWR-Zoeken bepaalt (in overleg met technisch beheer) of een specifiek bouwblok wordt gepromoveerd tot generieke bouwblok.
User interfaces en bronnen worden via koppelvlakken aangesloten op DWR-Zoeken (3.1).

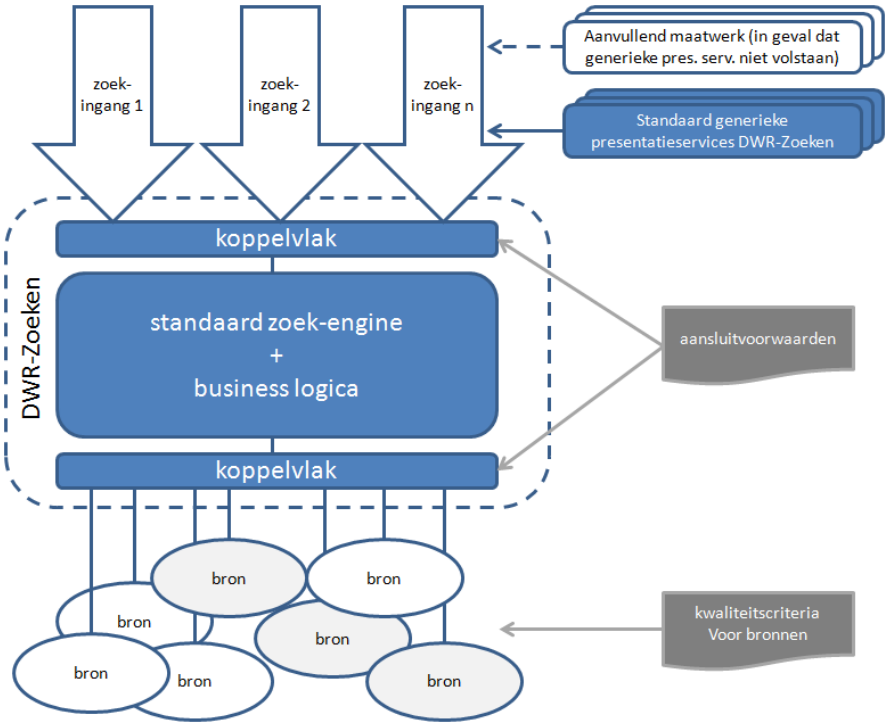

Figuur 9: afbakening DWR-Zoeken

Rationale Maximale flexibiliteit en herbruikbaarheid van DWR-Zoeken waarbij (door het leveren van standaard bouwblokken voor user interfaces) tevens de herbruikbaarheid van de front end wordt bevorderd

Implicaties
- inzicht in welke intelligentie (business logica) moet worden opgenomen in DWR-Zoeken

- een zoekmachine die rijksbreed (technisch) past op de rijksinfrastructuur
- inzicht in (generieke) zoekfunctionaliteit voor het bepalen van generieke bouwblokken
- inzicht in te hanteren (open) standaarden voor koppelvlakken (3.1)

1.5 Scope en proces DWR-Zoeken

Statement **DWR-Zoeken voorziet in actief zoeken en passief zoeken**

Toelichting:

Het vinden van informatie door rijksambtenaren vindt plaats op twee manieren:

- actief zoeken: de gebruiker geeft een zoekvraag op en de zoekfunctionaliteit komt met een logisch geordend zoekresultaat terug
- passief zoeken: de gebruiker wordt automatisch geattendeerd op publicaties en nieuwsberichten (in brede zin, dus ook nieuwe jurisprudentie en wetteksten) op basis van een vooraf door de gebruiker ingesteld zoekprofiel (Attendering)

Beide manieren van zoeken maken gebruik van dezelfde zoekservice DWR-Zoeken en aangesloten bronnen. Het enige verschil is de wijze waarop de gebruiker haar zoekresultaat krijgt aangeboden. Bij actief zoeken wordt het zoekresultaat in de vorm van een hitlist (resultaatlijst) in een user interface aangeboden en bij het passief zoeken wordt de gebruiker via een bericht (bijvoorbeeld e-mail) geattendeerd met daarin een linkje naar de gevonden publicaties en nieuwsberichten op basis van het door de gebruiker ingevoerde zoekprofiel.

Het actief zoeken en passief zoeken kent een soortgelijk proces. Het proces bestaat uit stappen die deels in de user interface en deels door de business logica worden afgehandeld.

Met betrekking tot het actief zoeken begint het proces zoeken met invoeren van een zoekvraag. De gebruiker heeft via de user interface de beschikking over functionaliteit om een zoekvraag samen te stellen. Dit kan bijvoorbeeld met behulp van een zoekbox zijn waarin een tekst kan worden ingevoerd (full text search), maar ook bijvoorbeeld via een navigatiestructuur (zie hoofdstuk 2 voor zoekmethoden).

Onderstaand een visuele weergave van het proces van passief zoeken en actief zoeken.

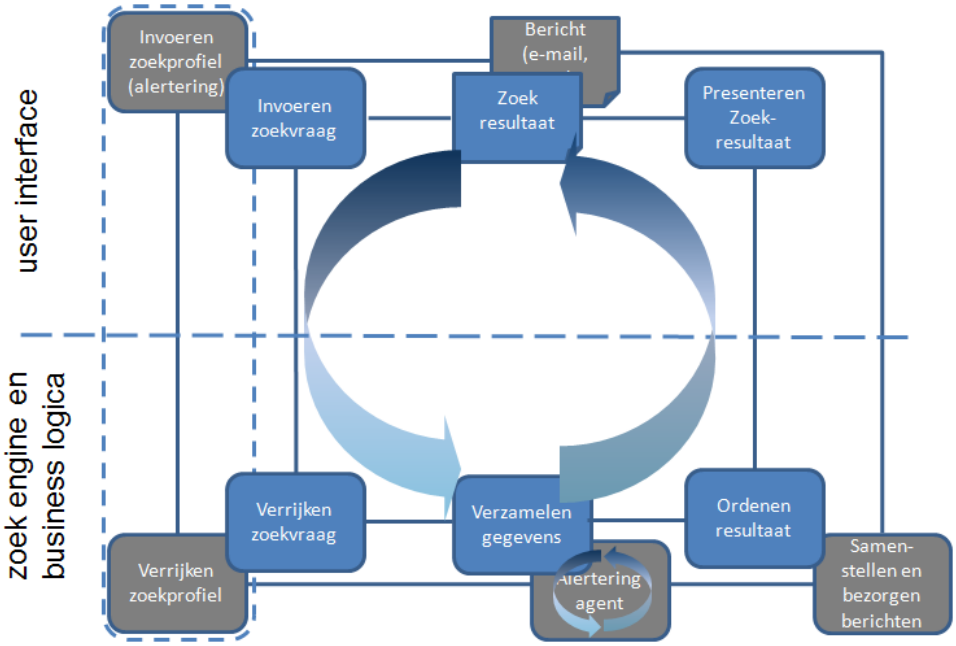

Figuur 10: proces DWR-Zoeken

Nadat de zoekvraag is ingevoerd door de gebruiker zal de zoek engine door toepassing van business logica de zoekvraag verrijken door het toepassen van filters, bijvoorbeeld door toevoegen van synoniemen. Het verrijken van de zoekvraag vindt plaats om de kans op het vinden te vergroten.
Voordat de zoekvraag wordt afgevuurd op de bronnen / indexen zal de zoekvraag worden aangevuld met autorisatiegegevens (afkomstig uit de bron!) zodat alleen die gegevens worden verzameld waarvoor de desbetreffende gebruiker ook is geautoriseerd.
Na het verzamelen van de gegevens uit de bronnen vindt de ordening van het zoekresultaat plaats. De business logica hiervoor draagt zorg voor de volgorde van de resultaatregels op basis van een puntensysteem. De resultaatregel met de meeste punten komt bovenaan de lijst te staan.
Nadat de ordening heeft plaatsgevonden kan het resultaat worden teruggegeven aan de eindgebruiker via de user interface en kan de gebruiker via linkjes in de resultaten de gevonden informatie uit bron openen.
Voor het passief zoeken (attendering) wordt ruwweg hetzelfde proces doorlopen. Er wordt een zoekprofiel ingevoerd en opgeslagen door de gebruiker via de user interface waarin wordt aangegeven in welke bronnen naar welke informatie moet worden gezocht waarna het zoekprofiel op soortgelijke wijze als bij actief zoeken wordt verrijkt om de kans op succes te vergroten. Daarna zal een geautomatiseerd proces ("agent") continu het opgeslagen zoekprofiel op geselecteerde bronnen uitvoeren. Zodra de agent een resultaat terug krijgt zal hiervoor een bericht worden opgesteld en deze aan de gebruiker worden toegezonden.
In onderstaande visualisatie in lichtblauw het proces van passief zoeken (attendering) en in donkerblauw het proces van actief zoeken.

Rationale: Het fundament voor actief zoeken en passief zoeken is gelijk: beide doorlopen in essentie hetzelfde proces en maken gebruik van dezelfde bronnen en indexen. Het passief zoeken biedt de gebruiker een dienst waarmee hij/zij niet zelf iedere keer een zoekactie (actief) hoeft op te starten.

Implicaties:
- een architectuur die de business logica van DWR-Zoeken voor beide zoekwijzen (actief en passief) toepast
- inzicht in de wijze waarop de eindgebruiker geattendeerd kan / wil worden
- twee user interfaces: één voor actief zoeken en één voor passief zoeken

2 De gebruiker staat centraal

2.1 Functionaliteit op basis van persona's

Statement: **De functionaliteit is gebaseerd op de behoeften van een representatieve set van persona's voor het Rijk**

Toelichting:
Een persona is een verzamelnaam voor een groep gebruikers die soortgelijke behoeften hebben. Voor DWR-Zoeken staan de volgende persona model voor de zoekmethoden en type informatiebehoeften voor rijksambtenaren: Beleidsmedewerker, Manager, Inspecteur, Redacteur/informatiespecialist en Stafmedewerker (zie uitwerking in hoofdstuk 2).

Rationale: Het gebruik van persona's is een door het rijk geaccepteerde, beproefde en effectieve methode voor het inventariseren van de gebruikersbehoeften

Implicaties:
- draagvlak voor toepassing methode van persona's

- draagvlak voor selectie persona's en uitwerking (zoekmethoden en type informatiebehoeften)
- gebruiksonderzoek op basis van persona's
- een testpanel van eindgebruikers

2.2 Tijd-, plaats- en apparaatonafhankelijk zoeken

Statement **De gebruiker kan tijd-, plaats- en apparaatonafhankelijk zoeken**

Rationale Het nieuwe werken stelt eisen aan de manier waarop informatie beschikbaar wordt gesteld aan rijksambtenaren. Aangezien rijksintern naast de kerndepartementen ook de inspecties en uitvoeringsorganisaties onderdeel vormen van de doelgroep voor DWR-Zoeken, is het belangrijk dat de informatie anytime en anyplace beschikbaar is.

Implicaties
- beschikbaarheid van een rijksbrede voorziening die tijd-, plaats en apparaatonafhankelijk werken mogelijk maakt voor rijksambtenaren die dat nodig hebben voor hun werkzaamheden
- een mobiel apparaat
- ingeregelde beveiliging
- beschikbaarheid van DWR-Zoeken 24x7; technische en functionele ondersteuning met een nog nader te bepalen serviceniveau

2.3 Integratie in proces

Statement **De user interfaces zijn afgestemd op het proces van de eindgebruiker**

Toelichting:
Er bestaat niet één user interface voor alle gebruikers en is om die reden dus niet generiek. De werking van de user interface (lay-out, selectiemogelijkheden, zoekmethoden) is afhankelijk van het proces van de eindgebruiker en is daarop afgestemd (=integratie van zoeken in proces van de eindgebruiker).

Rationale Maximaal rendement (zoekondersteuning) voor eindgebruikers

Implicaties
- inzicht in proces/werkzaamheden gebruikersgroep
- inzicht in de specifieke wensen ten aanzien van de user interface
- inzicht in type gebruikers (zijn ze gewend om met zoekfunctionaliteit te werken en hoe werken ze?)
- inzicht in user interfaces die betreffende doelgroep veel gebruikt (aansluiten bij wat voor gebruiker bekend en herkenbaar is)

2.4 Intuïtief en trendvolgend

Statement **De werking van de user interfaces zijn intuïtief en trendvolgend binnen geldende kaders**

Toelichting:
Om het draagvlak en gebruik van DWR-Zoeken te bevorderen is het essentieel dat de user interfaces enerzijds voldoen aan de kaders en richtlijnen die het Rijk heeft ten aanzien van user interfaces en anderzijds zo veel als mogelijk aansluit bij de trends op gebied van intuïtief werken met user interfaces.

Rationale Maximaal rendement voor gebruiker

Implicaties
- inzicht in trends op gebied van vormgeving en look and feel van user interfaces (in algemene zin en specifiek op gebied van zoekmachines)
- onderzoek naar intuïtief werken met zoekfuncties voor rijksambtenaren
- inzicht in geldende kaders en richtlijnen voor user interfaces

2.5 Actieve ondersteuning bij deskundigheidsbevordering gebruikers

Statement **Zoekvaardigheden van eindgebruikers worden actief bevorderd**

Rationale Een belangrijke succesfactor voor DWR-Zoeken is de zoekvaardigheid van eindgebruikers

Implicaties
- ingeregeld functioneel beheer user interface en ingeregeld functioneel beheer

DWR-Zoeken
- inzicht in de problemen ten aanzien van het gebruik van functionaliteit DWR-Zoeken en de user interface
- een lesprogramma of toolkit voor deskundigheidsbevordering eindgebruikers
- faciliteiten voor deskundigheidsbevordering (zoals ruimte, apparatuur, etc.)

2.6 Kwaliteit DWR-Zoeken

Statement **De kwaliteit van DWR-Zoeken wordt continu verbeterd**

Toelichting:
Het functioneel beheer van DWR-Zoeken is o.a. verantwoordelijk voor de kwaliteit van de functionaliteit van DWR-Zoeken. De functioneel beheerder evalueert periodiek met de eigenaar, stakeholders en gebruikers over mogelijke verbeterpunten van DWR-Zoeken. De kwaliteit wordt afgemeten aan de hand van kwaliteitscriteria en de resultaten daaruit worden gerapporteerd aan de eigenaar opgenomen in een verbeterplan voor DWR-Zoeken

Rationale Het vinden van de juiste betrouwbare informatie is cruciaal voor het proces van eindgebruikers. De kwaliteit van DWR-Zoeken is daarbij een vereiste.

Implicaties
- kwaliteitsmanagement DWR-Zoeken; ingeregeld proces voor continu meten kwaliteit bronsysteem
- kwaliteitscriteria voor DWR-Zoeken
- gebruikersenquêtes voor diverse doelgroepen van DWR-Zoeken
- bruikbaarheidonderzoek DWR-Zoeken
- voorzieningen die gebruik van zoekomgeving meten en inzicht in gedrag en ervaring van de gebruikers

3 DWR-Zoeken maakt gebruik van standaard koppelvlakken

3.1 Gebruik van koppelvlakken

Statement **Koppelvlakken worden gebruikt voor het aansluiten van user interfaces en digitale bronnen**

Toelichting:
Er worden twee koppelvlakken onderscheiden. Een koppelvlak tussen de zoekingangen en DWR-Zoeken en een koppelvlak tussen DWR-Zoeken en aangesloten bronnen.
Functionaliteit die het koppelvlak tussen user interface en DWR-Zoeken bevat is: doorgeven van de zoekvraag, doorgeven van het zoekresultaat en doorgeven van de attendering.
Functionaliteit die het koppelvlak tussen DWR-Zoeken en de bronnen bevat is: doorgeven zoekvraag (bij federatief zoeken), doorgeven zoekresultaat van de bron aan DWR-Zoeken (bij federatief zoeken), doorgeven documenten voor indexatie (t.b.v. full text search), openen van documenten en content, doorgeven van autorisatiegegevens, doorgeven van URL broninformatie, doorgeven groepautorisaties en doorgeven van metadata.
Koppelvlakken dragen zorg voor een uniforme aansluiting van user interfaces en bronnen op DWR-Zoeken. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van (open) standaarden. Het kan in voorkomende gevallen praktisch (en kostenefficiënt) zijn om gebruik te maken van bijvoorbeeld een standaard connector van de leverancier van de zoek engine om een bron te koppelen aan DWR-Zoeken. In die gevallen waar een dergelijke mogelijkheid zich voordoet, zal worden afgewogen (aan de hand van criteria) of hier gebruik van wordt gemaakt of dat alsnog gekozen worden om vast te houden aan de standaard koppelvlakken.

Rationale Standaardisatie en kostenefficiëntie (ontwikkeling en beheer/exploitatie)

Implicaties
- technisch en functioneel beheer DWR-zoeken
- aansluitvoorwaarden aansluiten user interfaces en bronnen
- inzicht in best practices koppelvlakken voor generieke zoekdiensten
- ingeregeld technisch beheer bronbestand
- criteria die ondersteuning bieden bij de afweging of mag worden afgeweken van de standaarden
- inzicht in proces en besluitvorming bij afwijken van standaarden
- impactanalyse alternatieve aansluitwijzen

3.2 Gebruik van open standaarden

Statement **De koppelvlakken zijn gebaseerd op (internationale) open standaarden**

Toelichting:
De open standaarden hebben betrekking op de wijze waarop gegevensuitwisseling plaatsvindt.

Rationale Het gebruik van open standaarden maakt de communicatie met leveranciers over de voorwaarden waaraan ze moeten voldoen om te kunnen aansluiten makkelijker

Implicaties
- ingeregeld technisch beheer DWR-Zoeken
- inzicht in internationale standaarden
- inzicht in rijksstandaarden
- inzicht in best practices toepassing open standaarden
- deelname Rijk aan (door)ontwikkeling open standaarden die gebruikt worden bij DWR-Zoeken

3.3 Aansluitvoorwaarden voor bronnen

Statement **DWR-Zoeken beschikt over (technische) aansluitvoorwaarden om te kunnen aansluiten op DWR-Zoeken**

Toelichting:
DWR-Zoeken beschikt over een set van (technische) aansluitvoorwaarden (=document) om te kunnen aansluiten op DWR-Zoeken. Het gaat hierbij enerzijds om de voorwaarden die worden gesteld aan de bronnen om te kunnen aansluiten en anderzijds om de user interfaces.
De aansluitvoorwaarden zijn gebaseerd op de standaarden voor gegevensuitwisseling die gebruikt worden bij de koppelvlakken van DWR-Zoeken (3.2)

Rationale Randvoorwaardelijk voor kunnen aansluiten van bronnen en user interfaces

Implicaties
- technische aansluitvoorwaarden
- ingeregeld technische beheer bronsysteem
- ingeregeld technische beheer DWR-Zoeken
- afstemming met externe leveranciers over aansluitvoorwaarden (wat kan de leverancier wel en wat niet? En tegen welke vergoeding en serviceniveau?)
- heldere communicatie rijksintern over aansluitvoorwaarden van bronnen

4 De broneigenaar is verantwoordelijk voor de kwaliteit

4.1 Broneigenaar is bekend

Statement **Van iedere aangesloten bron aan DWR-Zoeken is de broneigenaar bekend**

Toelichting:
Van iedere aangesloten bron is bekend wie de eigenaar is en is hij/zij zich ervan bewust dat hij/zij verantwoordelijk is voor de inhoudelijke kwaliteit van de bron. De functioneel beheerder van DWR-Zoeken kan de broneigenaar aanspreken op de

kwaliteit van de bron op basis van de kwaliteitscriteria voor bronbestanden.

Rationale
De kwaliteit van DWR-Zoeken is afhankelijk van de kwaliteit van de bron

Implicaties
- helder besluit over wie verantwoordelijk is voor inhoud en kwaliteit bronbestand
- heldere beschrijving rol en verantwoordelijkheden van de broneigenaar
- draagvlak ICCIO (voor interne bronnen), categoriemanagement en ICFH (voor externe bronnen) voor rol en verantwoordelijkheden broneigenaar

4.2 Rapportage over kwaliteit bron

Statement
De broneigenaar rapporteert periodiek over de kwaliteit van de bron

Toelichting:
De broneigenaar van rijksinterne bronnen is verplicht om aan de hand van de kwaliteitscriteria vanuit DWR-Zoeken voor bronbestanden aan de functioneel beheerder DWR-Zoeken periodiek over de kwaliteit van de bron te rapporteren en de eventuele verbeterplannen daaromtrent te presenteren. De functioneel beheerder van DWR-Zoeken toetst steekproefsgewijs de kwaliteit van de rijksinterne bronnen (waarover door de broneigenaar is gerapporteerd) en de rijksexterne bronnen op basis van ervaringen eindgebruikersgroepen. Hiervoor wordt contact gelegd met de functioneel beheerders van de user interfaces.

Rationale
De kwaliteit van DWR-Zoeken is afhankelijk van de kwaliteit van de bron

Implicaties
- ingeregeld functioneel beheer DWR-Zoeken
- ingeregeld functioneel beheer bronbestand
- ingeregeld functioneel beheer user interface DWR-Zoeken
- een ingeregeld proces (door de broneigenaar) zodat monitoring en rapportage periodiek plaatsvindt door de broneigenaar aan de functioneel beheerder van DWR-Zoeken
- kwaliteitscriteria bronbestanden beschikbaar

4.3 Actieve verbetering bronnen

Statement
De broneigenaar stuurt (pro)actief op het verbeteren van processen en organisatie ten behoeve van de kwaliteit van brondata

Toelichting:
De broneigenaar van rijksinterne bronnen is verantwoordelijk voor het (pro)actief verbeteren van de kwaliteit van de bronbestanden door bijvoorbeeld de organisatie van het contentmanagement bij departementen te verbeteren en/of de toepassing/gebruik van het metadatamodel aan te scherpen zodat in de bron dit op consistente wijze wordt ingevoerd.

Rationale
De kwaliteit van DWR-Zoeken is afhankelijk van de kwaliteit van de bron

Implicaties
- ingeregeld functioneel beheer bronbestand
- broneigenaar bekend
- ingeregeld kwaliteitmanagementproces rond bronbestand
- kwaliteitscriteria bronbestanden beschikbaar
- inzicht in beheerprocessen bronbestanden

5 Bronnen voldoen aan de eisen van DWR-Zoeken

5.1 Intake voor bronnen

Statement
Voor het aansluiten van iedere bron vindt een intake plaats

Toelichting:
De intake vindt plaats door de functioneel beheerder van DWR-Zoeken met de (gedelegeerd) broneigenaar. Tijdens de intake wordt door de functioneel beheerder van DWR-Zoeken aangegeven wat de kwaliteitscriteria zijn voor bronbestanden en

welke verplichtingen / verantwoordelijkheden de broneigenaar heeft ten aanzien van de kwaliteit van het bronbestand, zoals de periodieke rapportage, het inregelen van proces en beschikbaar stellen van capaciteit voor functioneel beheer van het bronbestand (als dat niet al is ingeregeld).

Rationale Bewustwording broneigenaar bij rol kwaliteit brondata en DWR-Zoeken

Implicaties
- ingeregeld functioneel beheer DWR-Zoeken
- (gedelegeerd) broneigenaar bekend
- uitgewerkt proces van intake voor bronsystemen
- beschrijving rol en verantwoordelijkheden broneigenaar
- kwaliteitscriteria bronbestanden beschikbaar

5.2 Bron getoetst aan kwaliteitcriteria

Statement **Iedere bron is getoetst aan de kwaliteitscriteria voor bronbestanden**

Toelichting:

Om de inhoudelijke kwaliteit van de bronnen objectief te kunnen beoordelen worden kwaliteitscriteria opgesteld die o.a. gebruikt zullen worden bij de intake van het aansluiten van een nieuwe bron. De kwaliteitscriteria hebben tot doel om enerzijds te kunnen bepalen wat de inhoudelijke kwaliteit van de bron op dat moment is en anderzijds tot doel de broneigenaar ervan bewust te maken wat dat betekent voor het zoekresultaat van DWR-Zoeken. Onderwerpen van kwaliteitscriteria zijn o.a.: toepassing en kwaliteit van metadata in bron, betrouwbaarheid, actualiteit en de kwaliteit van de autorisatie. Naast inhoudelijke criteria zal ook worden gekeken naar de inrichting van het (functioneel en technisch) beheer van de bron. Dit is mede bepalend voor de stabiliteit en betrouwbaarheid van de bron. Naast de toepassing van de kwaliteitscriteria bij de intake van een bron vormen de kwaliteitscriteria tevens een instrument voor de broneigenaar om (mits noodzakelijk) de kwaliteit van de bron op een hoger niveau te brengen en om periodiek over de kwaliteit van de bron te rapporteren aan DWR-Zoeken zodat er vanuit DWR-Zoeken enerzijds rekening mee kan worden gehouden bij de ordening van het zoekresultaat en anderzijds in de communicatie hieromtrent helder kan worden gecommuniceerd richting eindgebruikers (verwachtingmanagement).

De kwaliteitcriteria vormen onderdeel van het kwaliteitsmanagement en vormt daarmee een belangrijk fundament voor DWR-Zoeken. Het kwaliteitmanagement is een belangrijke succesfactor voor een goede zoekmachine (zie succesfactoren) en is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de broneigenaar (en diens functioneel beheer) en de eigenaar van DWR-Zoeken (en diens functioneel beheer).

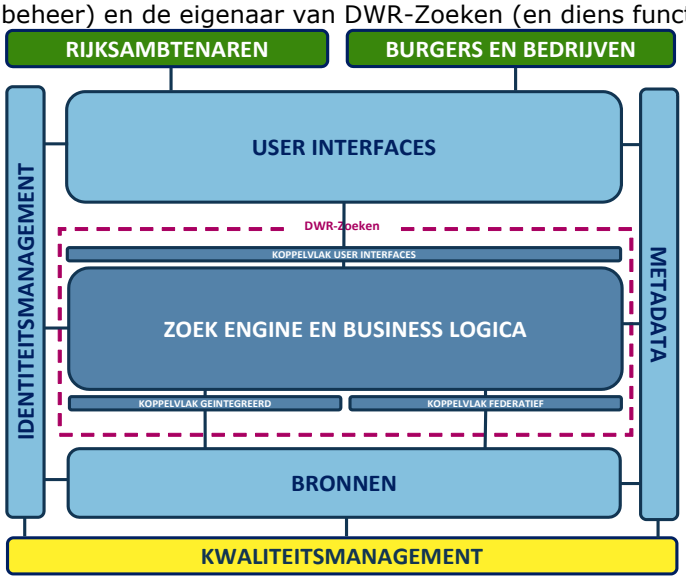

Figuur 11: opzet en context DWR-Zoeken

Rationale De kwaliteit van DWR-Zoeken is afhankelijk van de kwaliteit van de bron

Implicaties
- ingeregeld functioneel beheer bronbestand
- ingeregeld functioneel beheer DWR-Zoeken
- kwaliteitscriteria bronbestand beschikbaar

6 DWR-Zoeken vergroot de vindbaarheid van informatie

6.1 Verrijken bronnen

Statement **DWR-Zoeken verrijkt bronnen met metadata**

Toelichting:
Uitgangspunt is dat metadata worden toegevoegd in de bron (conform de kwaliteitscriteria voor bronbestanden en het Toepassingsprofiel Metagegevens Rijksoverheid). Wanneer dat niet kan (bijvoorbeeld in geval van een ongestructureerde set van documenten op een netwerkschijf) verrijkt de business logica van DWR-Zoeken op geautomatiseerde wijze waar mogelijk en zinvol brondata met metadata zodat de vindbaarheid van informatie wordt bevorderd. Het verrijken vindt plaats op basis van het Toepassingsprofiel Metagegevens Rijksoverheid.

Rationale Bevorderen kwaliteit van resultaat DWR-Zoeken

Implicaties
- toepassingsprofiel metagegevens rijksoverheid
- ingeregeld functioneel beheer DWR-Zoeken
- ingeregeld technisch beheer DWR-Zoeken
- ingeregeld functioneel beheer bronbestand
- inzicht in mogelijkheden verrijken metadata
- inhoudelijk inzicht in bronbestand om te bepalen waar verrijking eventueel kan plaatsvinden
- eenduidige afspraken tussen functioneel beheer DWR-Zoeken en functioneel beheer bronbestand over wat op welke wijze (criteria) wordt verrijkt

6.2 Toepassing business logica voor verrijken

Statement **Ingevoerde zoekvragen door de eindgebruiker en indexen worden verrijkt door toepassing van business logica**

Toelichting:
Om de vindbaarheid van informatie te vergroten maakt DWR-Zoeken gebruik van filters die zoekvragen en indexen automatisch aanscherpen/uitbreiden (zoals synoniemfilter en stamfilter).

Rationale Bevorderen kwaliteit van resultaat DWR-Zoeken

Implicaties
- inzicht in mogelijk toe te passen filters en de effecten daarvan op het zoekresultaat (impactanalyse)
- ingeregeld functioneel beheer bronbestand
- ingeregeld functioneel en technisch beheer DWR-Zoeken
- consensus tussen functioneel beheer DWR-Zoeken en functioneel beheer bronbestand over de filters die worden toegepast
- inhoudelijke uitwerking van toegepaste filters (bijvoorbeeld synoniemlijsten)
- goedkeuring broneigenaar en eigenaar DWR-Zoeken op inhoud van de filters

7 Een bron is geïntegreerd of federatief aangesloten aan DWR-Zoeken

7.1 Geïntegreerd koppelen bronnen

Statement **Bronnen worden geïntegreerd gekoppeld, tenzij dat om technische en/of functionele redenen niet mogelijk is of de kosten hiervoor de pan uit rijzen**

Toelichting:
Bij een geïntegreerde koppeling wordt brondata geïndexeerd door DWR-Zoeken en wordt deze doorzocht door DWR-Zoeken (DWR zoekmachine → (geïndexeerde) bron).
Bij een federatieve koppeling maakt de zoekdienst een connectie met de zoekmachine van het bronbestand en worden de resultaten van de zoekmachine van de bron doorgegeven aan de zoekmachine van DWR-Zoeken (DWR zoekmachine → zoekmachine bron → bron). In de praktijk blijkt dit een zeer lastig werkbare variant van koppelen van bronbestanden omdat de resultaten vaak onvoorspelbaar zijn. Bij de geïntegreerde koppeling van een bronbestand heeft DWR-Zoeken meer grip op kwaliteit en performance van het resultaat, maar vergt wel meer beheerinspanning en is over het algemeen duurder dan een federatieve aansluiting.

Rationale De kwaliteit van DWR-Zoeken is bepalend voor het succes van DWR-Zoeken

Implicaties
- ingeregeld technisch en functioneel beheer DWR-Zoeken
- ingeregeld technisch en functioneel beheer bronbestand t.b.v. inhoudelijk inzicht in bronbestand (databasestructuur, inhoud, autorisaties, etc.)
- impactanalyse koppelwijzen bron (federatief of geïntegreerd)

7.2 Index real-time up-to-date

Statement **Bronnen worden bij een geïntegreerde koppeling waar mogelijk en relevant real-time up-to-date gehouden**

Toelichting:
Met behulp van een pushmechanisme (service) wordt de index up-to-date gehouden vanuit de bron, d.w.z.: wijzigingen in de bron hebben direct effect op de index zodat te allen tijde de meest actuele informatie in de bron beschikbaar is voor DWR-Zoeken

Rationale De actualiteit van de brondata is mede bepalend voor het succes van DWR-Zoeken

Implicaties
- ingeregeld technisch beheer bronsysteem
- ingeregeld technisch beheer DWR-Zoeken
- ingeregeld functioneel beheer DWR-Zoeken
- impact van inzet push mechanisme voor bron
- inzicht in kwaliteit bron
- kwaliteitscriteria bronsystemen beschikbaar

8 DWR-Zoeken maakt gebruik van een betrouwbare bron voor autorisatie en authenticatie

8.1 Autorisatie in de bron

Statement **De autorisaties in DWR-Zoeken zijn gebaseerd op autorisaties die zijn vastgelegd in de bron**

Toelichting:
Dit statement is met name toegespitst op rijksinterne documentbronnen. Externe bronnen kunnen ook worden beschikbaar gesteld aan een specifieke doelgroep binnen het Rijk (bijvoorbeeld voor een departement). Dan wordt de autorisatie niet

in de bron geregeld maar op basis van de gegevens die bij authenticatie bekend zijn van betreffende eindgebruiker.
Onderstaand een visuele weergave van de positionering van de authenticatie, autorisatie en de rol van DWR-Zoeken (in lichtblauw).

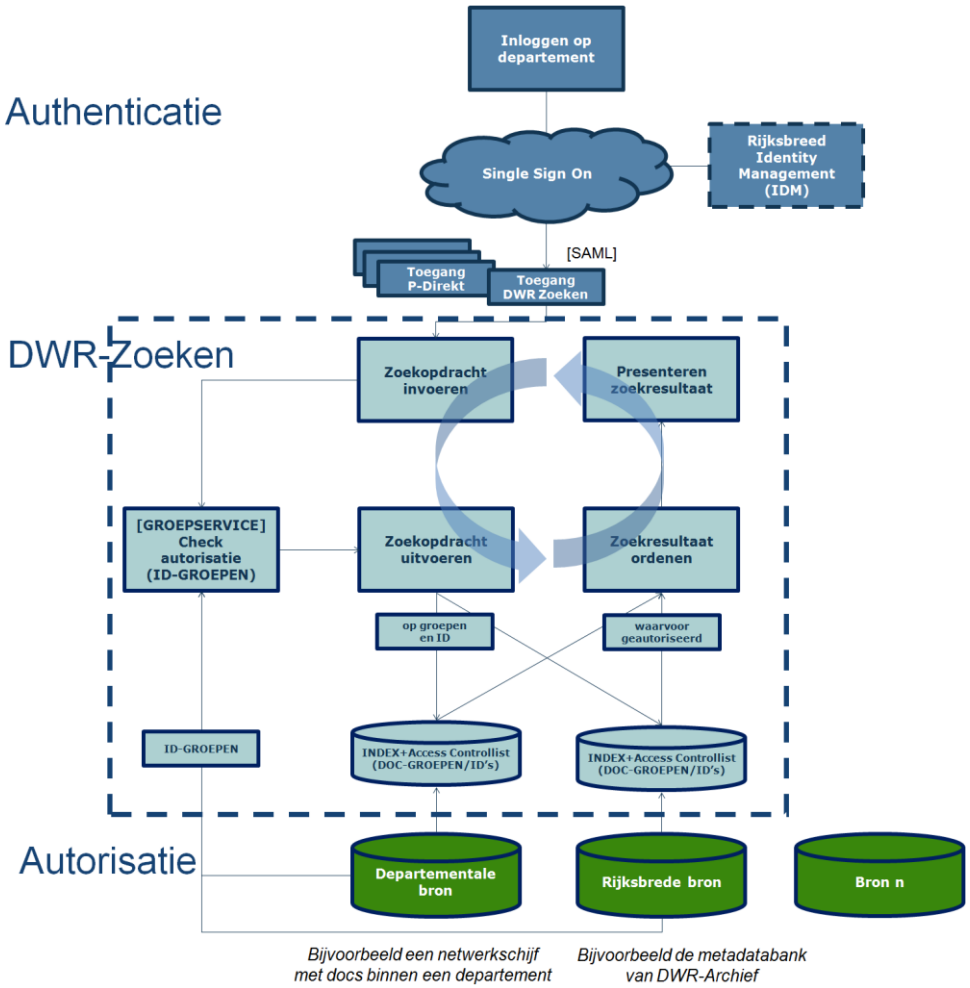

Figuur 12: positionering authenticatie en autorisatie t.o.v. DWR-Zoeken

<u>Toelichting:</u>
De autorisatie op documenten vindt plaats in het bronsysteem (bijvoorbeeld in het departementale DMS of bij netwerkschijven op NT) en wordt ingelezen bij het indexeren door DWR-Zoeken. De leesrechten op documenten wordt in zogenaamde ACL's (Access Controllists) opgeslagen. Om te voorkomen dat de gebruiker zoekresultaten voor documenten krijgt waarvoor hij/zij geen leesrechten heeft, wordt vanuit de bron informatie aan DWR-Zoeken geleverd waaruit duidelijk wordt aan welke groepen de desbetreffende gebruiker is gekoppeld. Deze informatie wordt aangeleverd aan een zogenaamde groepservice (wél onderdeel van DWR-Zoeken) die wordt geraadpleegd voordat een zoekvraag wordt afgevuurd op de indexen zodat alleen die documenten worden gevonden waarvoor de gebruiker geautoriseerd is.

Om de match te kunnen maken tussen de ID's die gebruikt worden in de groepservice en de ID van de gebruiker die met DWR-Zoeken werkt, is het belangrijk

om ervoor te zorgen dat bij het uitvragen van de groepservice bekend is onder welke ID('s) de gebruiker staat geregistreerd bij verschillende aangesloten bronnen. Het probleem van mogelijk meerdere ID's voor één medewerker zal bestaan zolang het Rijksidentificatienummer (RIN) niet rijksbreed geïmplementeerd en toegepast is voor autorisatie in bronsystemen.

Uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid voor de autorisaties op documenten liggen bij de eigenaren van de bronnen. DWR-Zoeken maakt gebruik hiervan en is verantwoordelijk voor een juiste toepassing hiervan. Mogelijke vertraging in wijzigingen in autorisaties in de bronsystemen doordat autorisaties niet adequaat worden beheerd of doordat wijzigingen in de autorisaties niet realtime worden verwerkt in de indexes en groepservice, vallen niet onder de verantwoordelijkheid van DWR-Zoeken.

Voor toegang tot DWR-Zoeken hoeft niet te worden ingelogd. DWR-Zoeken maakt (waar mogelijk) gebruik van de rijksbrede voorziening Single Sign On die gebaseerd is op de rijksdirectory (=verzamelbak van ID's uit departementale active directory's). Om hierop te kunnen aansluiten moet DWR-Zoeken om kunnen gaan met SAML certificaten (protocol).

Rationale DWR-Zoeken is niet verantwoordelijk voor autorisatie en authenticatie

Implicaties
- kwaliteitscriteria bronsystemen beschikbaar
- inzicht in kwaliteit en proces autorisatiebeheer bronsysteem
- inzicht in kwaliteit en betrouwbaarheid authenticatie

8.2 Toegangsbeveiliging op informatie

Statement **Het zoekresultaat toont uitsluitend resultaatregels waarvoor de gebruiker is geautoriseerd**

Toelichting:
De gebruiker mag geen resultaten zien in het zoekresultaat waarvoor deze niet in de bron is geautoriseerd om deze te mogen inzien

Rationale Beveiliging brondata

Implicaties
- betrouwbare autorisatie in de bron ingeregeld
- beschikbaarheid van ID's van ingelogde gebruiker
- de beschikking over een betrouwbare en actuele groepservice in DWR-Zoeken
- actuele autorisatiegegevens (ACL) in index beschikbaar

8.3 Authenticatie

Statement **De authenticatie van de gebruiker is gebaseerd op een betrouwbare identiteitbron**

Rationale Beveiliging brondata

Implicaties
- een kwalitatief goede identiteitsbron die up-to-date is
- goed en adequaat beheer op identiteitsbron

9 Het eigenaarschap is belegd en het beheer is ingeregeld

9.1 Eigenaarschap belegd

Statement **Het eigenaarschap van DWR-Zoeken is belegd bij de eigenaar van de generieke ICT (DGOBR)**

Rationale DWR-Zoeken is generieke ICT

Implicaties
- besluit DGOBR

9.2 Technisch beheer ingeregeld

Statement **De verantwoordelijkheid voor technisch beheer en exploitatie van DWR-Zoeken is belegd en ingeregeld bij SSC-ICT**

Rationale SSC-ICT is de technisch beheerder van de generieke ICT. DWR-Zoeken is generieke ICT.

Implicaties
- besluit DGOBR
- ingeregeld technisch beheer SSC-ICT
- ingeregeld functioneel beheer DWR-Zoeken
- ingericht regieproces van TBGI voor DWR-Zoeken

9.3 Functioneel DWR-Zoeken beheer ingeregeld

Statement **Het functioneel beheer van DWR-Zoeken is ingeregeld vanuit de business onder regie en verantwoordelijkheid van Tactisch Beraad Generieke ICT (TBGI)**

Rationale Het functioneel beheer Generieke ICT vindt plaats onder regie en verantwoordelijkheid van TBGI

Implicaties
- besluit DGOBR over rol TBGI bij functioneel beheer DWR-Zoeken
- capaciteit ingeregeld voor functioneel beheer DWR-Zoeken bij TBGI
- ingericht en afgestemd proces functioneel beheer DWR-Zoeken

9.4 Functioneel beheer user interface ingeregeld

Statement **Het functioneel beheer van user interfaces is ingeregeld**

Toelichting:
De user interfaces maken geen onderdeel uit van DWR-Zoeken. De businesseigenaar van de user interface is verantwoordelijk voor het inregelen van het functioneel beheer (en de eindgebruikerondersteuning) van de user interface.

Rationale De user interfaces zijn organisatie / processpecifiek

Implicaties
- eigenaar van de user interface bekend
- capaciteit functioneel beheer bij business eigenaar voor user interface
- rapportage over bevindingen gebruik user interface aan eigenaar user interface en functioneel beheer DWR-Zoeken

10 DWR-Zoeken is toekomstbestendig en kostenefficiënt

10.1 Schaalbaarheid DWR-Zoeken

Statement **DWR-Zoeken is flexibel in opzet en maximaal schaalbaar**

Toelichting:
De opzet van DWR-Zoeken is zodanig dat toekomstige groei in gebruikersgroepen en bronnen eenvoudig gerealiseerd kan worden

Rationale DWR-Zoeken is generiek van opzet

Implicaties
- service georiënteerde architectuur DWR-Zoeken
- inzicht in toekomstige doelgroepen en bronnen
- inzicht in (toekomstige) ontwikkeling zoek engine
- inzicht in trends en ontwikkelingen zoekmachines in algemene zin
- ingeregeld technische en functioneel beheer DWR-Zoeken
- duidelijke scheiding tussen generieke componenten en specifieke componenten
- inzicht in de technische schaalbaarheid van de zoek engine (indexen, doelgroepen) en de consequenties daarvan op de performance
- inzicht in ervaringen huidige zoek engine ten aanzien flexibiliteit en schaalbaarheid

10.2 Kostenefficiency DWR-Zoeken

Statement **De opzet van DWR-Zoeken is kostenefficiënt, nu en in de toekomst**
Toelichting:
Toekomstige groei in gebruikers, bronnen en functionaliteit mag niet leiden tot evenredige toename in kosten voor ontwikkeling en beheer
Rationale Reductie uitgaven ICT (beheer en ontwikkeling)
Implicaties
- inzicht in trends en ontwikkelingen zoekmachines
- inzicht in leveranciers (stabiliteit en toekomstperspectief) en diens oplossingen (incl. kosten voor aanschaf, beheer, etc.)
- inzicht in consequenties van trends en ontwikkelingen voor zoeken bij het Rijk
- inschatting aanwezige kennis van zoek engine in de markt, nu en in de toekomst
- inzicht in de wijze waarop de zoekdienst voor het Rijk beschikbaar moet worden gesteld met daarbij inzicht in de consequenties (techniek, organisatie, kosten): (1) inkopen als dienst, (2) onder regie van het Rijk ontwikkelen van een zoekdienst en deze zelf in beheer nemen of (3) onder regie van het Rijk ontwikkelen van een zoekdienst en de extern laten beheren onder regie van het Rijk

10.3 Service georiënteerd
Statement **De architectuur van DWR-Zoeken is service georiënteerd (SOA)**
Rationale Onderhoudbaarheid en flexibiliteit
Implicaties
- ingeregeld technisch beheer en architectuur DWR-Zoeken
- inzicht in beschikbare generieke services en SOA Rijk
- inzicht in opzet en functionaliteit DWR-Zoeken

10.4 Onderdeel van DWR Doelarchitectuur
Statement **DWR-Zoeken is verankerd in de DWR doelarchitectuur**
Toelichting:
In de DWR Doelarchitectuur is de positionering en samenhang met rijksbrede voorzieningen geborgd, onder regie van TBGI
Rationale DWR-Zoeken maakt onderdeel uit van het grotere geheel van generieke DWR diensten
Implicaties
- afstemming met TBGI over positie van DWR-Zoeken in DWR doelarchitectuur
- inzicht in raakvlakken DWR-Zoeken met andere (rijksbrede) ontwikkelingen

10.5 Leverancieronafhankelijk
Statement **De opzet van DWR-Zoeken is leverancieronafhankelijk**
Toelichting:
Gestreefd wordt naar een generieke zoekvoorziening die zoveel als mogelijk leverancieronafhankelijk is. Het kan echter in voorkomende gevallen op basis van een analyse van de consequenties (techniek, organisatie, financieel, etc.) zinvol zijn om te kiezen voor een leverancierspecifieke oplossing voor een bepaalde functie of aansluiting. In die gevallen waar deze mogelijkheid zich voordoet zal hier expliciet een besluit over moeten worden genomen door de architectuurboard van het Rijk.
Rationale Voorkomen van vendor lock-in
Implicaties
- ingeregeld technisch beheer DWR-Zoeken
- inzicht in technische standaarden
- uitwerking technische consequenties DWR-Zoeken met daarbij een inschatting in hoeverre componenten leveranciersonafhankelijk moeten worden ontwikkeld

3 Roadmap

In dit hoofdstuk volgt een globale uiteenzetting van de te nemen stappen voor DWR-Zoeken en de samenhang met andere lopende en voorziene ontwikkelingen.

Proces in 3 sporen
Het proces voor de totstandkoming van DWR-Zoeken maakt onderscheid in drie parallelle sporen die op enig moment bij elkaar komen: de ontwikkeling van DWR-Zoeken, het parallel in de lucht houden van Zoek en Vind Rijksportaal en het stabiliseren en voorbereiden van de benodigde technische infrastructuur voor de huidige Zoek en Vind Rijksportaal en de nieuwe DWR-Zoeken (versie 2.0)

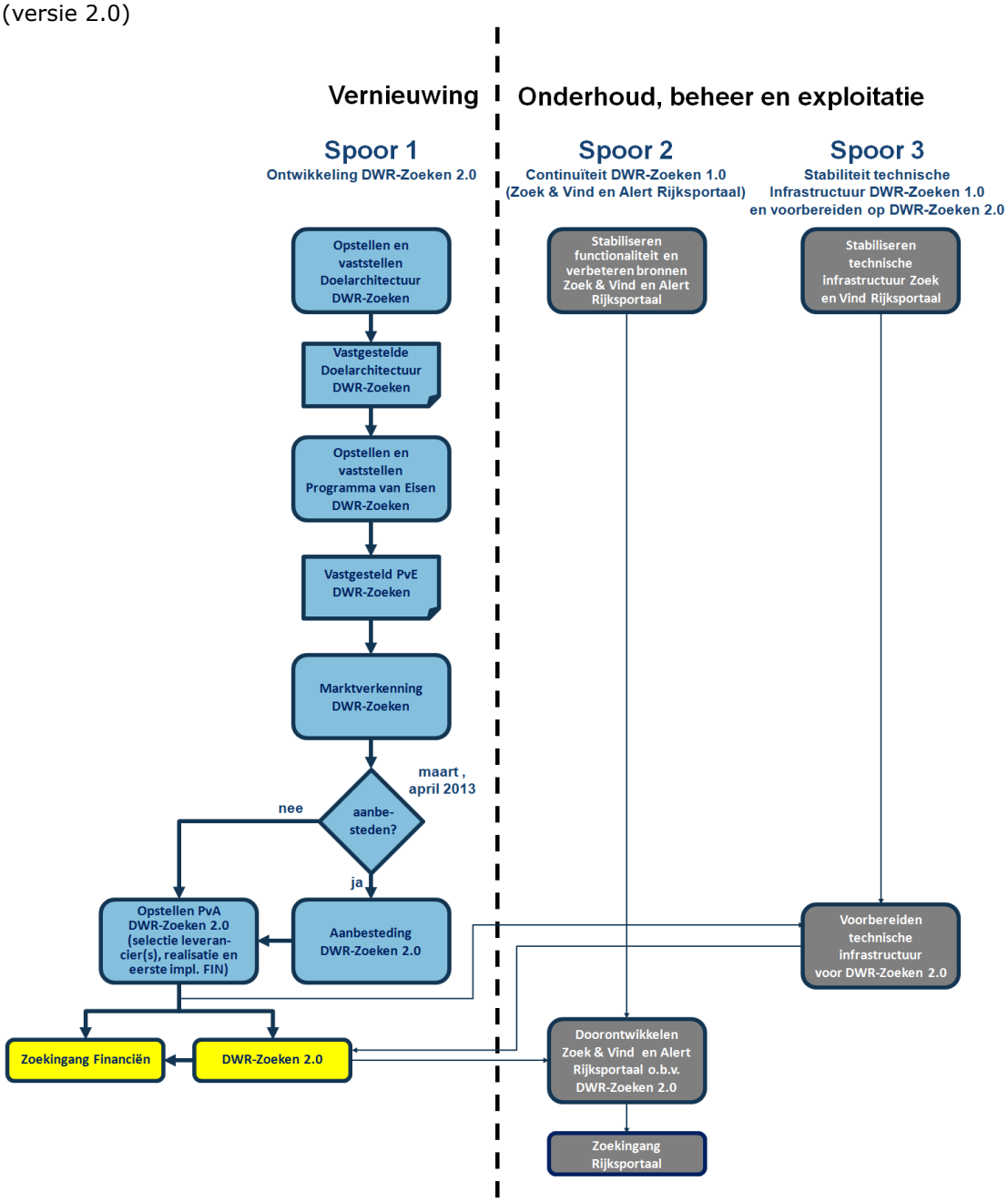

Figuur 13: aanpak in 3 sporen

Spoor 1: de ontwikkeling van DWR-Zoeken
Na vaststelling van de doelarchitectuur en het PvE is het fundament voor realisatie gereed, d.w.z.: de uitgangpunten en functionele en technische eisen met betrekking tot DWR-Zoeken. Vervolgens is belangrijk om vast te stellen welke leveranciers kunnen voldoen aan het programma van eisen. Hiervoor zal een marktverkenning worden uitgevoerd. Daarna zal duidelijk moeten worden of er Europees moet worden aanbesteed. Het PvE vormt de basis voor een eventuele aanbesteding dan wel selectie van een leverancier(s) en product(en) voor realisatie van DWR-Zoeken. Nadat helder is welke externe leverancier(s) zal/zullen worden ingezet voor de totstandkoming van DWR-Zoeken, zal een plan worden opgesteld voor realisatie van DWR-Zoeken in de context van Financiën en gebaseerd op het PvE van DWR-Zoeken. Financiën zal hierbij in de lead zijn en zich als organisatie beschikbaar stellen voor de eerste implementatie van DWR-Zoeken ("versie 2.0"). Financiën heeft de ambitie om in 2013 een zoekdienst neer te zetten die enerzijds interne documentbronnen ontsluit en anderzijds tegelijkertijd externe bronnen ontsluit via één zoekingang met toepassing van de (in de bron vastgelegde) autorisaties.

Spoor 2: continueren Zoek en Vind Rijksportaal
Parallel aan de totstandkoming van DWR-Zoeken (zoals bovenstaand geschetst in spoor 1) zal Zoek en Vind van het Rijksportaal in de lucht worden gehouden. Daarnaast zal worden ingezet op een verbeterd contentmanagementproces bij de departementen zodat bij aansluiting van deze bronnen aan de nieuwe DWR-Zoeken, informatie ook beter kan worden gevonden.
Kennis en ervaring van Zoek en Vind Rijksportaal zal actief worden betrokken bij het realisatie en implementatietraject van DWR-Zoeken. Nadat DWR-Zoeken 2.0 is gerealiseerd (bij Financiën) zal de huidige versie van Zoek en Vind Rijksportaal worden gemigreerd naar DWR-Zoeken 2.0 en rijksbreed toegankelijk worden gemaakt.

Spoor 3: stabiliseren en voorbereiden technische infrastructuur
SSC-ICT is verantwoordelijk de technische stabiliteit en continuïteit van de exploitatie van zoek en vind Rijksportaal en de voorbereidingen die moeten worden getroffen met betrekking tot de technische infrastructuur voor het toekomstig beheer en exploitatie van DWR-Zoeken 2.0. De voorbereidingen ten aanzien van het toekomstige beheer en exploitatie kunnen concreet in gang worden gezet wanneer helder is met welke leveranciers en producten realisatie van DWR-Zoeken gaat plaatsvinden. Op basis van het programma van eisen kunnen eerste stappen worden gezet om de technische infrastructuur gereed te maken.

Aangezien DWR-Archief (hét toekomstige virtueel archief dat toegang geeft tot alle rijksdocumenten) voor DWR-Zoeken een belangrijke bron zal worden (zie doelstelling in I-Strategie), zal DWR-Archief (en een aantal betrokkenen bij dat traject) worden betrokken bij de initiële opzet en ontwikkeling van DWR-Zoeken (zie bijlage 1 voor een andere toelichting op de samenhang tussen DWR-Zoeken en DWR-Archief). Daarnaast zal de huidige beheerorganisatie van het Rijksportaal, een aantal (nog te selecteren) departementen, de aanbodorganisatie en TBGI worden betrokken bij de totstandkoming van DWR-Zoeken 2.0.

Bij de totstandkoming van DWR-Zoeken 2.0 zal de ontwikkeling van rijksbreed identitymanagement op de voet worden gevolgd om ervoor te zorgen dat DWR-Zoeken daarop kan aansluiten. Bij aanvang van het project bij Financiën zal functioneel en technisch beheer DWR-Zoeken worden ingericht (voor zover nog niet het geval is) en inhoudelijk worden betrokken om de overgang van ontwikkeling naar gebruik en beheer soepel te laten verlopen.
Ook zal in een vroegtijdig stadium invulling worden gegeven aan de kwaliteitscriteria voor bronnen zodat vroegtijdig van de voorgenomen aan te sluiten bronnen bekend is wat de huidige kwaliteit is en wat er nog verbeterd moet worden om een betrouwbare bron voor DWR-Zoeken te kunnen zijn.

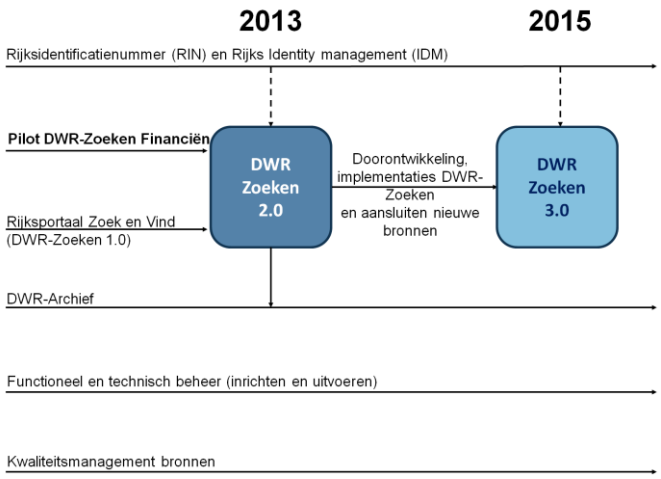

Figuur 14: samenhang ontwikkelingen met DWR-Zoeken

Toelichting op projecten in relatie tot architectuur zoeken

In onderstaande figuur een visuele weergave van de roadmap geprojecteerd in de drie lagen van de zoekarchitectuur (user interfaces – DWR-Zoeken – bronnen). Het lichtblauwe deel representeert het project bij Financiën dat in 2013 wordt uitgevoerd waarbij enerzijds invulling wordt gegeven aan de generieke zoek service DWR-Zoeken en anderzijds een user interface voor Financiën (op basis van de standaard presentatie services van DWR-Zoeken) en een aantal (nader te specificeren) bronnen wordt aangesloten. De verwachting is dat in het vierde kwartaal van 2013 de implementatie bij Financiën gereed is en DWR-Zoeken 2.0 kan worden ingezet voor de volgende toepassing: het Rijksportaal.

Na implementatie van de zoekingang voor Financiën en de implementatie van een rijksbrede zoekingang (via het Rijksportaal) op basis van DWR-Zoeken 2.0, zullen nieuwe zoekingangen en implementaties plaatsvinden op basis van DWR-Zoeken 2.0 met in eerste instanties de focus op de kerndepartementen. Parallel daaraan vindt releasematig doorontwikkeling van DWR-Zoeken plaats in minor en major releases (versie 2.1, 2.2, etc. 3.0) en worden nieuwe (rijksinterne en rijksexterne) bronnen aangesloten. Uiteindelijk zal toepassing van DWR-Zoeken voor rijksexterne doelgroepen (burger en bedrijven) via bijvoorbeeld externe websites (zoals Rijksoverheid.nl) worden ingezet.

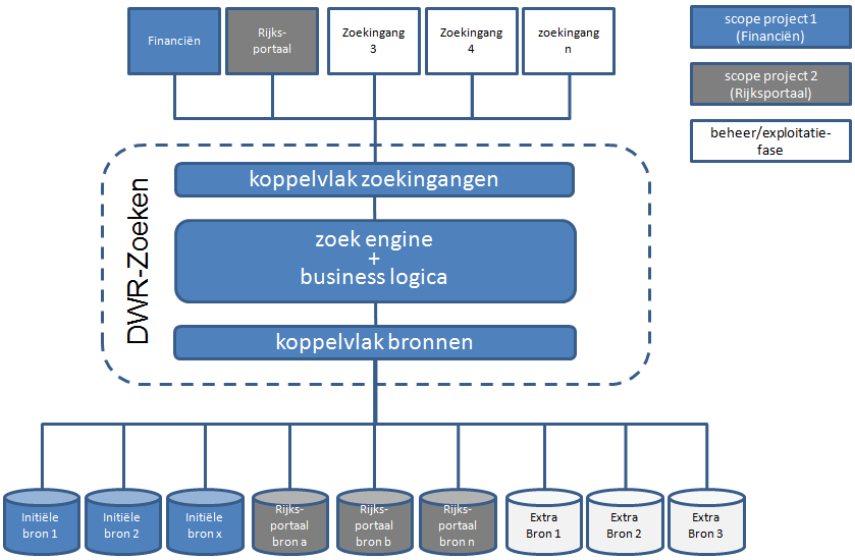

Figuur 15: projecten in relatie tot architectuur zoeken

Bijlage I: Relatie DWR-Zoeken en DWR-Archief

DWR-Archief is een rijksbreed project (voortgekomen uit de Doelarchitectuur digitale duurzaamheid) dat ervoor gaat zorgen dat er een virtuele archief komt van waaruit alle documenten van het Rijk benaderbaar zijn en beheerd kunnen worden door inzet van archief(record)diensten. Een belangrijke dienst voor DWR-Archief betreft het doorzoeken van het virtueel archief, waarvoor gebruik zal worden gemaakt van de generieke zoekservice DWR-Zoeken. Het project DWR-Archief wordt in opdracht van het Nationaal Archief uitgevoerd en wordt gerealiseerd door het onttrekken van metadata uit de departementale DMS'en en samen te brengen in de metadatabank van het Rijk (het virtuele archief).

Omdat documentbronnen worden beschouwd als de belangrijkste type bronnen voor rijksambtenaren (zie paragraaf 2.3), volgt in deze paragraaf een korte beschrijving van de relatie tussen DWR-Zoeken en DWR-Archief, of beter gezegd: de generieke zoekservice DWR-Zoeken en de metadatabank die voortkomt uit het project DWR-Archief en het virtueel archief van het Rijk representeert.

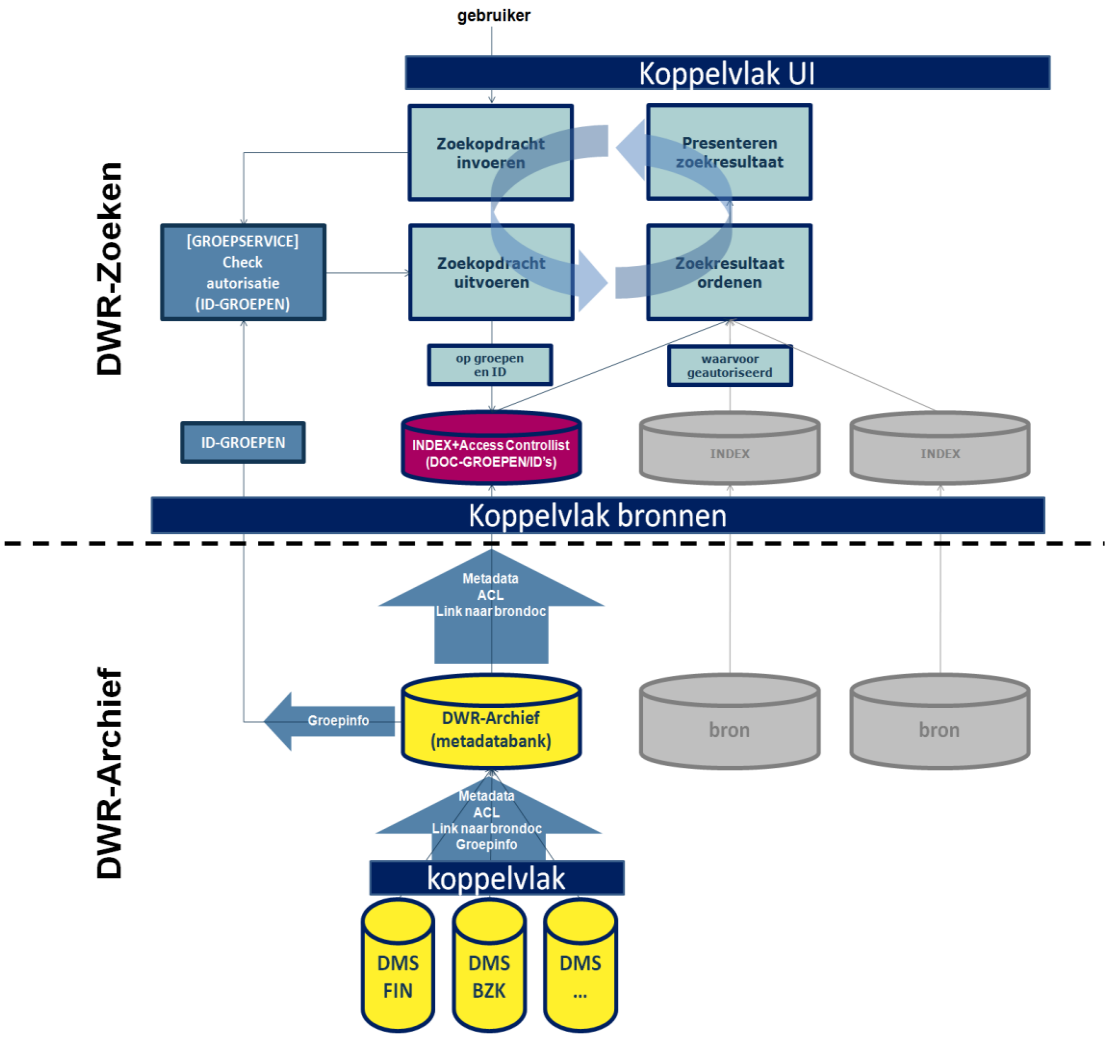

Figuur 16: Relatie DWR-Zoeken en DWR-Archief

Toelichting:

Om het doorzoeken van de metadatabank mogelijk te kunnen maken, dient de metadatabank in ieder geval de volgende informatie te bevatten:
- Metadata documenten
- Access Control Lists (rechten op documenten)
- Groepsinformatie (wie zit in welke groepen)
- Link naar het brondocument

Om documenten te kunnen indexeren (om full text search mogelijk te kunnen maken) is toegang vereist tot de documenten. DWR-Archief draagt zorg voor de toegankelijkheid van de documenten voor:
1. Het kunnen indexeren van de documenten
2. Het kunnen openen/lezen van de documenten

Zie principe 1.5 (beschrijving proces van zoeken en vinden), 3.1 (functionele beschrijving van koppelvlakken) en 8.1 (beschrijving werking autorisatie) voor een nadere toelichting.

Bijlage II: Overzicht statements DWR-Zoeken

(Statements zijn uitgewerkt in paragraaf 2.4: Principes)

1 DWR-Zoeken is dé zoekdienst van het Rijk

1.1 DWR-Zoeken is dé standaard generieke zoekdienst van het Rijk voor Zoeken en Vinden van interne en externe informatie in digitale bronnen
1.2 DWR-Zoeken wordt rijksintern ingezet voor het ontsluiten van informatie aan rijksambtenaren en rijksextern voor burgers en bedrijven
1.3 Het Rijksportaal is een loket voor het ontsluiten van organisatiespecifieke en rijksbrede informatie
1.4 DWR-Zoeken bestaat uit een standaard zoek engine en business logica
1.5 DWR-Zoeken voorziet in actief zoeken en passief zoeken

2 De gebruiker staat centraal

2.1 De functionaliteit is gebaseerd op de behoeften van een representatieve set van persona's voor het Rijk
2.2 De gebruiker kan tijd-, plaats- en apparaatonafhankelijk zoeken
2.3 De user interfaces zijn afgestemd op het proces van de eindgebruiker
2.4 De werking van de user interfaces zijn intuïtief en trendvolgend binnen geldende kaders
2.5 Zoekvaardigheden van eindgebruikers worden actief bevorderd
2.6 De kwaliteit van DWR-Zoeken wordt continu verbeterd

3 DWR-Zoeken maakt gebruik van standaard koppelvlakken

3.1 Koppelvlakken worden gebruikt voor het aansluiten van user interfaces en digitale bronnen
3.2 De koppelvlakken zijn gebaseerd op (internationale) open standaarden
3.3 DWR-Zoeken beschikt over (technische) aansluitvoorwaarden om te kunnen aansluiten op DWR-Zoeken

4 De broneigenaar is verantwoordelijk voor de kwaliteit

4.1 Van iedere aangesloten bron aan DWR-Zoeken is de broneigenaar bekend
4.2 De broneigenaar rapporteert periodiek over de kwaliteit van de bron
4.3 De broneigenaar stuurt (pro)actief op het verbeteren van processen en organisatie ten behoeve van de kwaliteit van brondata

5 Bronnen voldoen aan de eisen van DWR-Zoeken

5.1 Voor het aansluiten van iedere bron vindt een intake plaats
5.2 Iedere bron is getoetst aan de kwaliteitscriteria voor bronbestanden

6 DWR-Zoeken vergroot de vindbaarheid van informatie

6.1 DWR-Zoeken verrijkt bronnen met metadata
6.2 Ingevoerde zoekvragen door de eindgebruiker en indexen worden verrijkt door toepassing van business logica

7 Een bron is geïntegreerd of federatief aangesloten aan DWR-Zoeken

7.1 Bronnen worden geïntegreerd gekoppeld, tenzij dat om technische en/of functionele redenen niet mogelijk is of de kosten hiervoor de pan uit rijzen
7.2 Bronnen worden bij een geïntegreerde koppeling waar mogelijk en relevant real-time up-to-date gehouden

8 DWR-Zoeken maakt gebruik van een betrouwbare bron voor autorisatie en authenticatie

8.1 De autorisaties in DWR-Zoeken zijn gebaseerd op autorisaties die zijn vastgelegd in de bron
8.2 Het zoekresultaat toont uitsluitend resultaatregels waarvoor de gebruiker is geautoriseerd
8.3 De authenticatie van de gebruiker is gebaseerd op een betrouwbare identiteitbron

9 Het eigenaarschap is belegd en het beheer is ingeregeld

9.1 Het eigenaarschap van DWR-Zoeken is belegd bij de eigenaar van de generieke ICT (DGOBR)
9.2 De verantwoordelijkheid voor technisch beheer en exploitatie van DWR-Zoeken is belegd en ingeregeld bij SSC-ICT
9.3 Het functioneel beheer van DWR-Zoeken is ingeregeld vanuit de business onder regie en verantwoordelijkheid van Tactisch Beraad Generieke ICT (TBGI)
9.4 Het functioneel beheer van user interfaces is ingeregeld

10 DWR-Zoeken is toekomstbestendig en kostenefficiënt

10.1 DWR-Zoeken is flexibel in opzet en maximaal schaalbaar
10.2 De opzet van DWR-Zoeken is kostenefficiënt, nu en in de toekomst
10.3 De architectuur van DWR-Zoeken is service georiënteerd (SOA)
10.4 DWR-Zoeken is verankerd in de DWR doelarchitectuur
10.5 De opzet van DWR-Zoeken is leverancieronafhankelijk

Bijlage III: Inventarisatie persona's

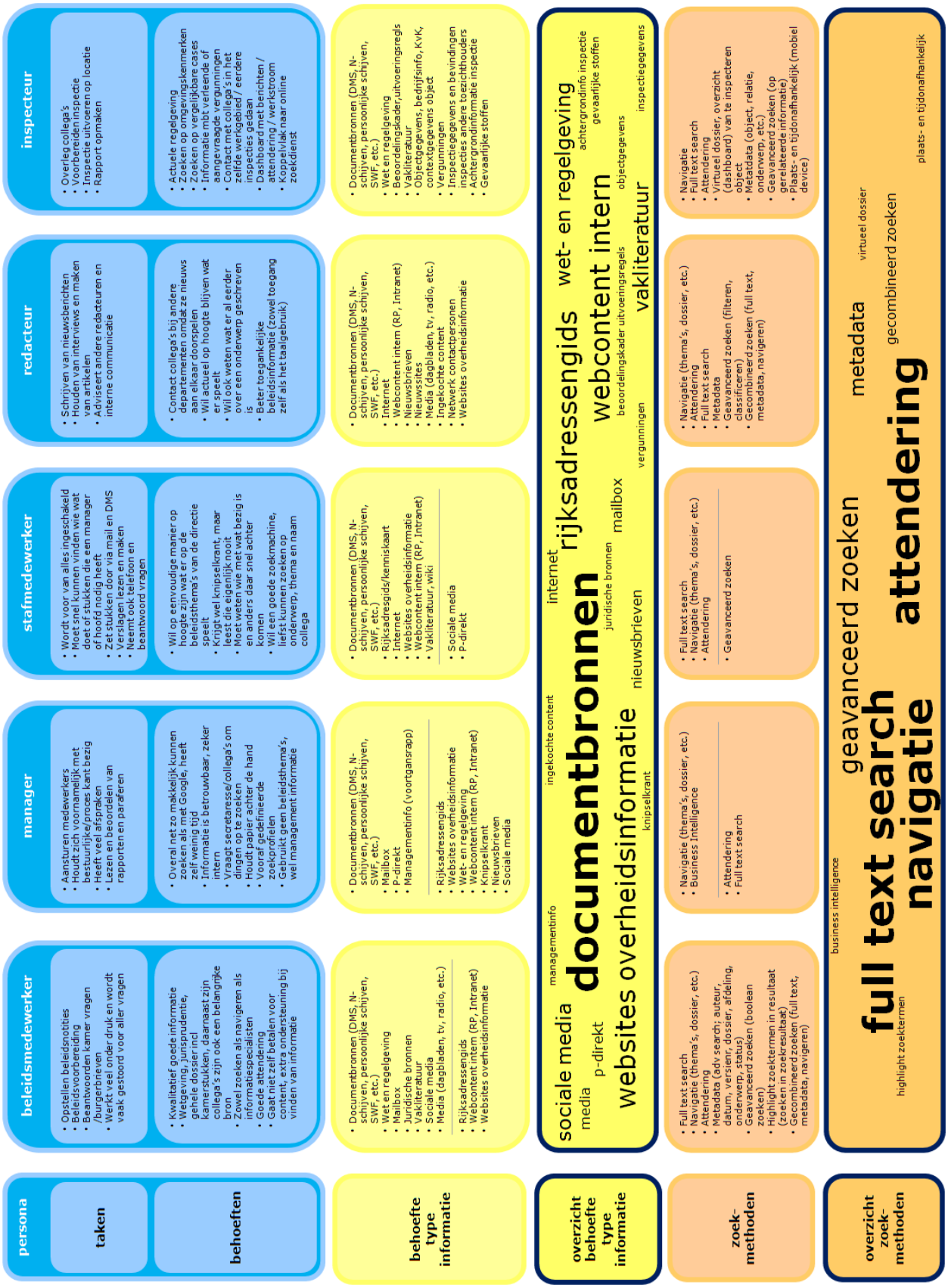

Bijlage IV: Opzet, samenhang en proces DWR-Zoeken

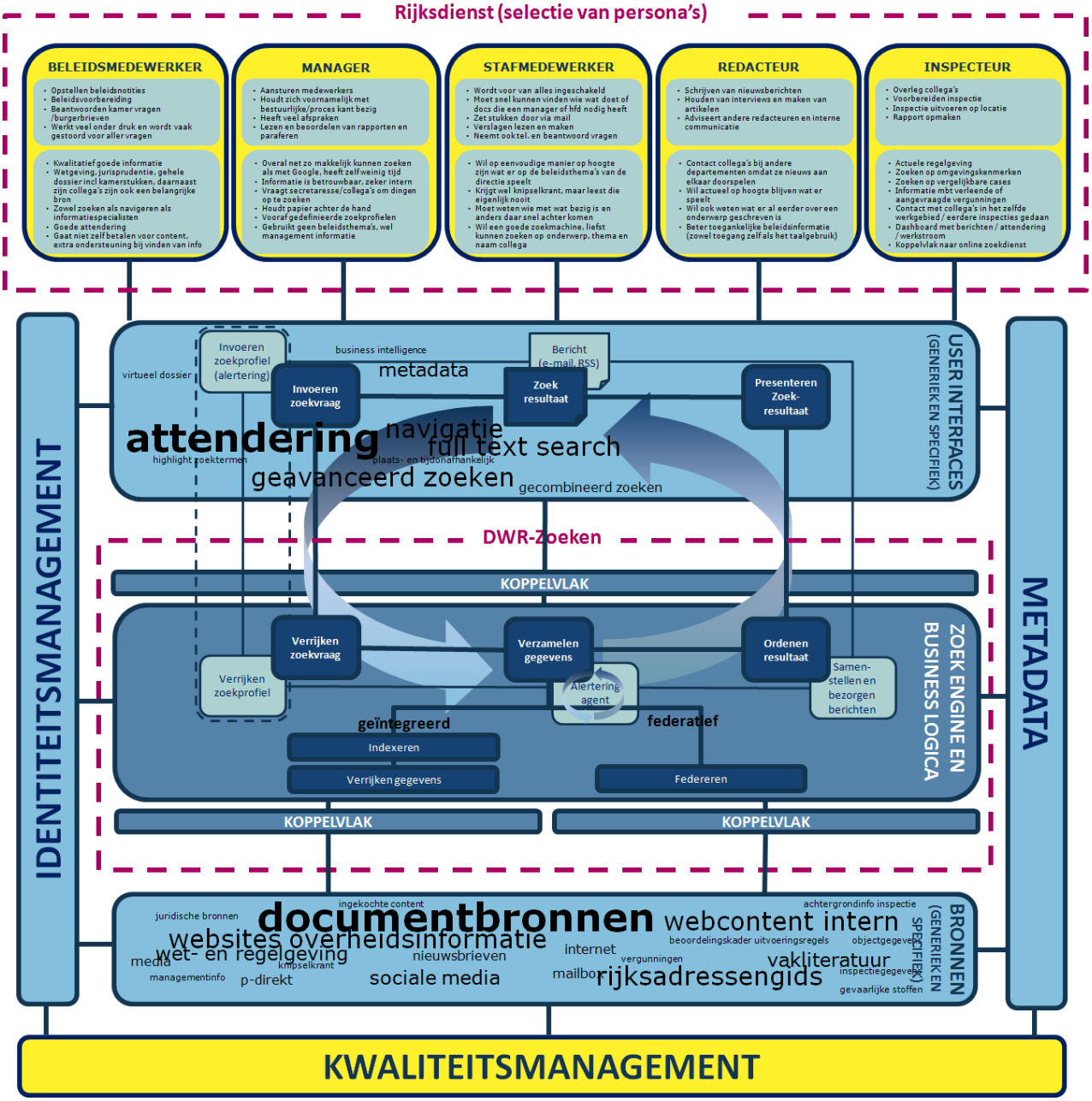

Bijlage V: Definitie Rijksdienst

bron: memo "Definitie rijksbrede informatie-infrastructuur versie 1.0", ingebracht in het ICCIO op 22-6-2011 door subcommissie Architectuur en Standaarden

De Rijksdienst is de optelsom van alle kerndepartementen en wat daar aan diensten/organisaties onder hangt, inclusief inspecties en uitvoeringsdiensten, zoals baten-lasten diensten en zelfstandige bestuursorganen. Niet te verwarren met de afzonderlijke rijksdiensten, zoals de Rijksdienst voor het Wegverkeer, Rijksdienst voor Archeologie, cultuurlandschap en Monumenten."

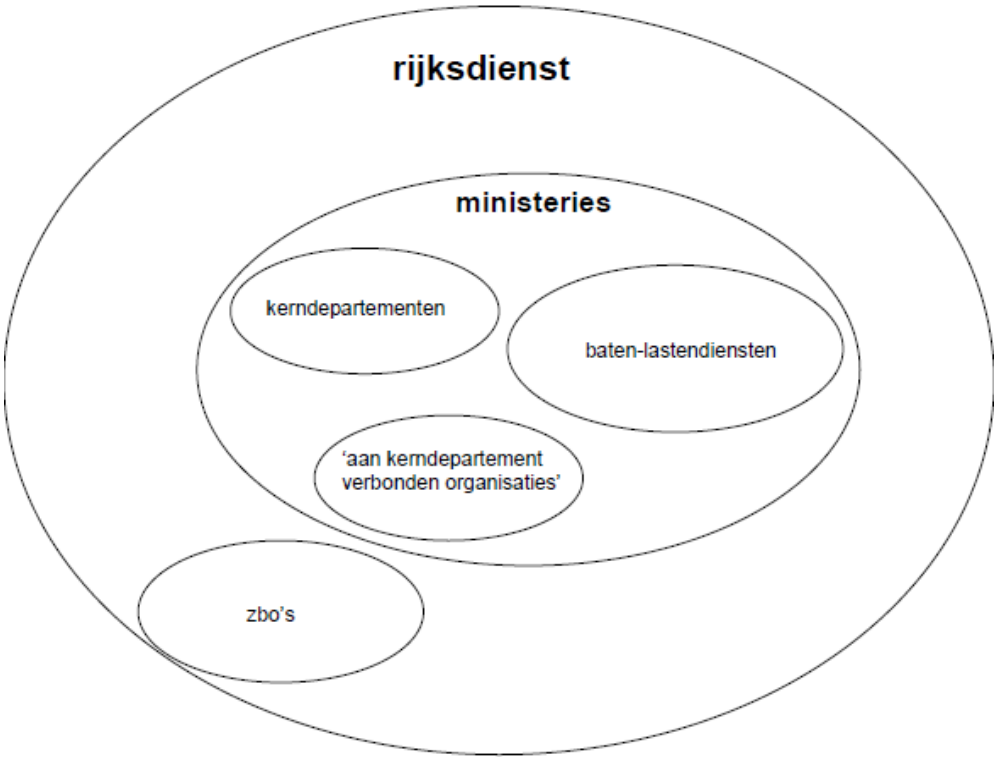

Ministeries
Een ministerie bestaat uit een kerndepartement (bestuurs- en beleidskern) en vaak een aantal direct onder de verantwoordelijkheid van het ministerie vallende diensten, zoals uitvoerende diensten of inspecties. In dit memo (voorlopig) onder de werknaam 'aan kerndepartement verbonden organisaties' geclusterd.

Kerndepartement
De commissie Organisatie en functioneren van de Rijksdienst (commissie Wiegel) spreekt in haar rapport "Naar kerndepartementen: kiezen voor een hoogwaardige en flexibele Rijksdienst" (1993) over het begrip kerndepartement. Dit duidt op de departementale organisatie die na privatisering, verzelfstandiging, decentralisatie, afstoting of posterioriteitsstelling en "overdracht" aan Brussel overblijft. (…) De hoofdfuncties van een kerndepartement zijn de volgende:

- monitoren van relevante maatschappelijke ontwikkelingen
- genereren van mogelijke oplossingen
- selectie van oplossingen (oftewel: beleidsbepaling)
- instrumentering van het beleid (o.a. wet- en regelgeving en financiering)
- aansturen en bijsturen van de uitvoering
- terugkoppeling en evaluatie

- draagvlakvorming en voorlichting (Commissie Wiegel, 1993).

Het concept van een kerndepartement is verbonden aan de gedachte van een kleinere, liefst goedkopere, en slagvaardige Rijksdienst. Bestuurskundigen verschillen van mening over de vraag hoe kerndepartementen er idealiter uitzien.
(Openbaar bestuur: beleid, organisatie en politiek, Rosenthal c.s., 1996).
Een kerndepartement behoeft zich niet te beperken tot 'het Haagse'. Bijvoorbeeld in het geval van het ministerie van Buitenlandse Zaken maken de niet-uitvoerende delen van de in het buitenland gelokaliseerde ambassades en consulaten daar deel van uit.

'Aan kerndepartement verbonden organisaties'
Voorlopig worden onder de noemer 'aan kerndepartement verbonden organisaties' alle rechtstreeks aan het kerndepartement verbonden organisaties verstaan die niet beleids- of – bestuurskern zijn en ook geen baten-lasten dienst of zbo zijn en wel direct onder de verantwoordelijkheid van het ministerie vallen. Door het uitvoeringsprogramma compacte Rijksdienst is de verwachting dat vooral veranderingen plaats vinden in door clustering, concentratie en ontdubbeling in deze organisaties. Bijvoorbeeld in het ondersteunende bedrijfsvoeringdomein, maar ook bijvoorbeeld bij de inspecties.

Baten-lasten diensten
Zie http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/rijksoverheid/baten-lastendiensten

ZBO's
Definities: Zelfstandige bestuursorganen (ZBO's)
De Kaderwet ZBO's definieert een zelfstandig bestuursorgaan als: een bestuursorgaan van de centrale overheid dat bij of krachtens de wet met openbaar gezag is bekleed en dat niet hiërarchisch ondergeschikt is aan de minister. Waarbij «krachtens de wet» wordt uitgeschreven als «krachtens de wet bij algemene maatregel van bestuur of krachtens de wet bij ministeriële regeling.

Definitie ZBO Algemene Rekenkamer
In het rapport Zelfstandige bestuursorganen en ministeriële verantwoordelijkheid van de Algemene Rekenkamer (1995) wordt de volgende definitie gehanteerd:
ZBO's zijn bestuursorganen die niet hiërarchisch ondergeschikt zijn aan de minister.
Hierbij is bestuursorgaan gedefinieerd als in de Algemene Wet Bestuursrecht (artikel 1:1): een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld of een ander persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed.
Definitie ZBO Ministerie van Financiën

Het Ministerie van Financiën hanteert in de Referentielijst RWT's en ZBO's (januari 2002) de definitie uit de Aanwijzingen inzake ZBO's (aanwijzing 124a): een bestuursorgaan op het niveau van de centrale overheid, dat niet hiërarchisch ondergeschikt is aan een minister en niet is een adviescollege, als bedoeld in de Kaderwet adviescolleges, waarvan de adviestaak de hoofdtaak is.

Kaderwet zelfstandige bestuursorganen
Zie http://wetten.overheid.nl/BWBR0020495/geldigheidsdatum_27-04-2011
ZBO-register
http://almanak.zboregister.overheid.nl/sites/min_bzk2/
Er zijn verschillen tussen ZBO's in wijze van oprichting (publiekrechtelijk of privaatrechtelijk),
juridisch opzicht (bv. wel of geen rechtspersoon, publiek- of privaatrechtelijk, wel of geen bestuur), financieel opzicht (bv. via belastingen, premies, tarieven), verschillen in taken (bv. massale uitvoering, onafhankelijke deskundigen,
participatie)